

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

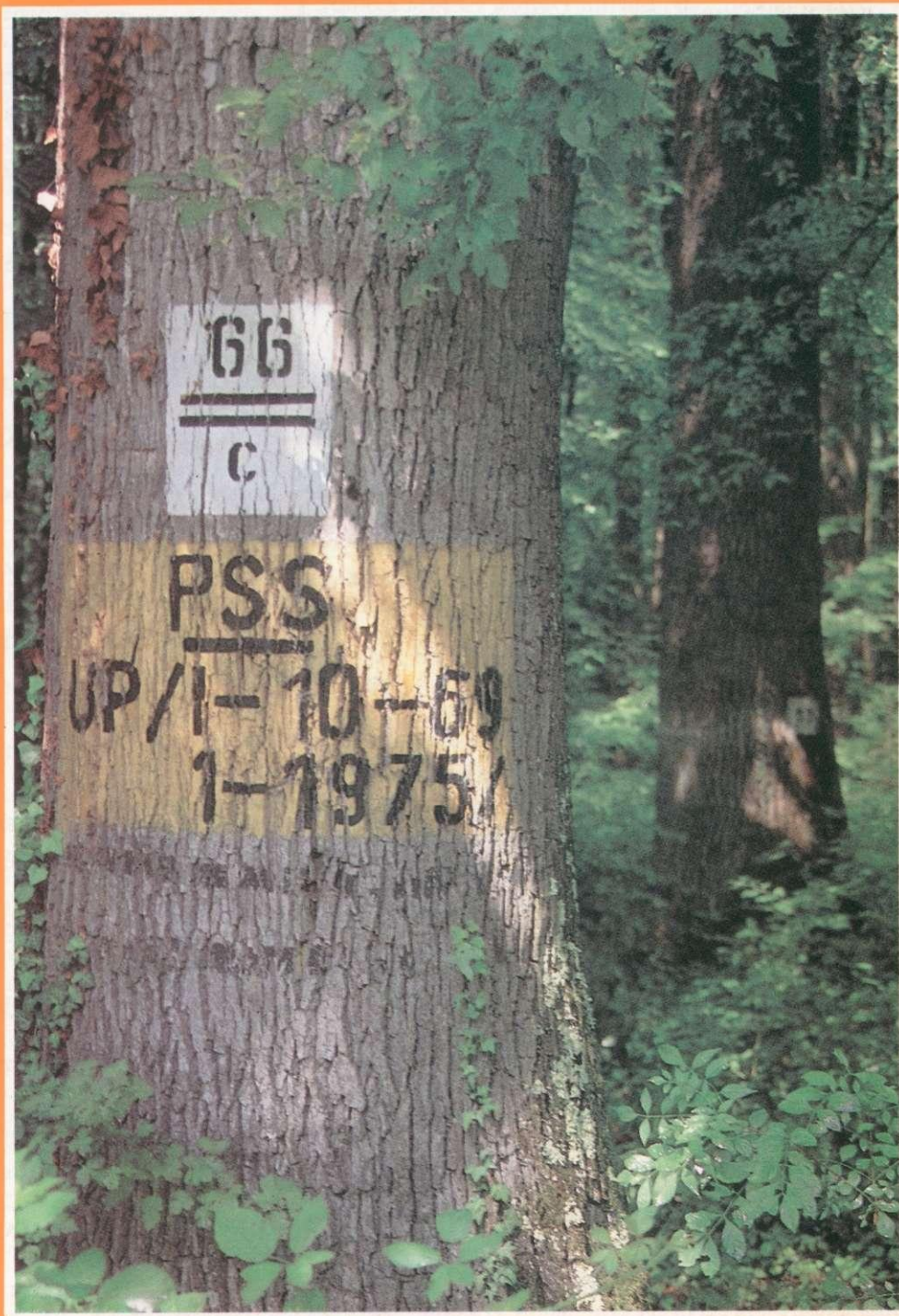
ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1998.
OKTÓBER

CXXXIII. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

CXXXIII. évfolyam 10. szám (október)

A Szerkesztőbizottság tagjai: Apatóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Gencsi Zoltán, dr. Gőbölös Antal, Kertész József, Kovács Gábor, Mizik András, Pintér Ottó, Pápai Gábor, Sántha Antal, dr. Szendrői László, dr. Szikra Dezső, a bizottság elnöke, dr. Szodfridt István, Varga Béla, Vaski László

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó: Dr. Szikra Dezső

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-715-255

Nyomdai munkák: Csathó és Társa
Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1998. szeptember 25.

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.) Megjelenik havonta.

A címlaphoz: 100 éves az Erdészeti
Kutató Intézet

Fotó: Pápai Gábor

Cikkeink a szerzők személyes véleményét tükrözik, amely nem feltétlenül azonos a szerkesztőség véleményével.

A felkérés nélkül beküldött kéziratokat és fotókat a szerkesztőség lehetőség szerint gondozza és közli.

A szerzői honoráriumok kifizetésével kapcsolatos rendelkezések miatt felhívjuk szerzőink figyelmét, hogy a cikk, fotó, grafika stb. megjelenését követően szíveskedjenek a szerkesztőséggel a nevüket, lakcímüket, születési dátumukat, adószámukat (azonosítójelüket), és a nyugdíjasoknál a törzsszámot is közölni.

A beérkezett adatok alapján kötött felhasználási szerződést követően negyedévenként utaljuk ki a honoráriumokat.

A fentiek 1997. januártól érvényesek!

TARTALOM

100 éves az erdészeti kutatás

- Somogyi Zoltán: Az erdőművelési és fatermési kutatásokról az erdészeti kutatások centenáriuma kapcsán 305
Pápai Gábor: A 100 éves Erdészeti Tudományos Intézet jubileumi emlékülése 309

ERDÉSZETI POLITIKA

- A WOOD TECH sikerre van ítélve 312
Bartha Pál: Önbecsapás 314

TERMÉSZETVÉDELEM

- Dr. Bartha Dénes: Veszélyeztetett erdőtársulásaink IX. (Sziklaerdők) 316

AZ ÉV FÁJA

- Dr. Csóka György: A vadkörte rovarvilága 318

ERDŐKERÜLŐBEN

- Pápai Gábor: Az óriások földjén (6) – Az óriások útján 320
Dr. Szikra Dezső: A szabadok országában (5) – Beszámoló az OEE 1997. novemberi thaiföldi tanulmányútjáról 322
Pápai Gábor: 100 éve halt meg Erzsébet királyné 324
Urbán Imre: Az 5. Európai erdészeti tájfutóverseny, Bugac 1998. 326
Fritsch Ottó: Az erdészet és a méhészet 327
Schalkház Lipót: Emlékeim ötven év távlatából 328

EGYESÜLETI HÍREK 330

CONTENTS

- Somogyi, Z.: Researches on forest yield and silviculture 305
Csóka, Gy.: The insects of *Pyrus communis* 318

INHALT

- Somogyi, Z.: Forschungen der Waldbau und Ertrag 305
Csóka, Gy.: Insecten des *Pyrus communis* 318

SOMOGYI ZOLTÁN

Az erdőművelési és fatermési kutatásokról az erdőszeti kutatások centenáriuma kapcsán

„Adjatok egy fix pontot a világegyetemben, és én kibillenem a világot a sarkából” – mondta Arisztotelész. Ha megkérdeznének egy erdőszet kutatót, mi hasonlót kívánna, hogy lényeges eredményeket érjen el az erdők kutatásában, többek között valószínűleg azt kérné, hogy adjanak neki legalább 100 évet, mert a fák bizony hosszú életűek. Im eltelet egy évszázad a hivatalos magyar erdőszeti kutatás kezdete óta – ideje hát, hogy egyfajta leltárt készítsünk arról, vajon mit hozott ez az „egy vágásfordulónyi idő” a talán legfontosabb kutatási területeken, az erdőművelési és a fatermési kutatásokban. Itt az alkalom arra is, hogy megvizsgáljuk, vajon merre érdemes továbbhaladni?

100 év krónikája

Az erdőművelés és a fatermés az erdőszeti kutatás legklasszikusabb területei közé tartoznak. Az erdőművelőket a tudatos erdőgazdálkodás kialakulása óta érdeklik azok a módszerek, amelyekkel a gazdálkodás kitűzött céljait a leghamarabb, a legkisebb energiabefektetéssel, továbbá a lehető legnagyobb haszonnal lehet elérni. Mivel a gazdálkodás egyik legfontosabb célja a faanyagtermelés volt – és még ma is az –, ezért e módszerekhez kapcsolódóan alapvető tudni az is, hogy a fák adott körülmények között milyen gyorsan, illetve általában milyen törvényszerűségek szerint nőnek. Az erdőművelőnek ezért mindig is szüksége volt a fatermés ismeretére. Az erdőszeti kutatás első száz évének alapvető kérdései erdőművelési és fatermési kérdések voltak. Az ERTI-ben e két tudományterület nevét jelenleg – megszakításokkal közel négy évtizede – viselő osztály megalakulása óta a még mindig szép számban létező, megoldásra váró problémát kutatja ma is.

Mind az erdőműveléstannak, mind a faterméstannak a kutatása a kezdetektől fogva elsősorban külföldi eredmények és koncepciókon alapult, de ezekhez a hazai szakemberek is sokat adtak hozzá. A külföldi eredmények adaptálása, a hazai kutatási témák és módszerek megalapozása, valamint a hazai erdészeti gondolatok felvetése részben az ERTI-ben, részben más intézményekben történt meg. A Robert Hartig (1839-1901) német erdőművelő és munkatársai kezdeményezései alapján kibontakozó német erdőszeti kutatás volt az iránymutatója a hazai erdőszeti kutatás selmecbányai pionírjainak is, bár – mint látni fogjuk – előtte is végeztek már szörványos kutatómunkát. Hartig munkássága miatt is, de az erdőgazdálkodás eddigi korszakainak fő problémái miatt is az erdőszeti kutatások történetében a fatermési és erdőművelési kutatásokat végzők írták a legfontosabb fejezeteket az erdőszeti tudományok történetében külföldön és itthon egyaránt.

Fatermési és állományszerkezeti vizsgálatokat, s az ezek alapján kidolgozott

korántsem kezdetleges erdőművelési kísérleteket már idetova kétszáz éve végeznek. Az első használható fatermési táblákat J. Ch. Paulsen (1748-1825) főerdőmester készítette a XVIII. sz. végén. Egyes irodalmi források alapján feltételezhető, hogy hazánkban a XIX. sz. első részében már szintén használtak fatermési táblákat. Az első publikált fatermési tábla id. Greiner Lajos kiadásában jelent meg 1839-ben, ill. 1842-ben. Utána Erdődi (Divald) Adolf és Fekete Lajos munkássága emelendő ki, akik szintén készítették fatermési táblákat, de ők ezen túlmenően különböző fajfajok tágabb értelemben vett növekedési viszonyait is tanulmányozták, és elméleti faterméstani kérdésekkel is foglalkoztak.

Az erdőművelés kialakulása a XVIII. századra nyúlik vissza, akkor jelentek meg az első erdőszeti-erdőművelési tárgyú francia, majd német könyvek (Buffon [1769], Duhamel du Monceau [1758], Hartig [1791] fatenyésztéstanai, valamint Cotta [1816] erdőműveléstana). Hazánkban először a mezőgazdasági könyvekben térnek ki az erdőkre, de Nagyváti 1791-ben már kifejezetten az erdőkről, Pethe [1813] pedig már „erdőművelésről” ír könyvet. Az első önálló erdőművelési tankönyvet Illés adja ki („Erdőtenyésztés”, 1871). Vadas Jenő, az ERTI jogelődjének első igazgatója 1897-ben, Róth Gyula pedig 1935-ben adott ki Erdőműveléstannal címmel könyvet.

A második világháború utáni időszak mind a gyakorlati erdőművelésben, mind az erdőművelési kutatásokban jelentős fejlődést hozott. E tekintetben a mechanisztikus erdőművelési módszerekhez képest sokkal inkább kezdtek figyelembe venni az erdők, de mindenekelőtt a fák biológiai, ezen belül ökológiai tulajdonságait, és az erdőművelésben meghatározó szerepet tulajdonítottak a termőhelyi tényezőknél. A korszak talán legfontosabb könyve a Babos Imre által szerkesztett „Magyarország táji erdőművelésének alapjai” címmel megjelent, igen alapos, sok tekintetben ma is helytálló munka. Ugyancsak nagy jelentőségű a Danszky István által szerkesztett, „Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai” c. 1963-ban megjelent hatkötetes kiadvány, amely az addigi kísérleti és gyakorlati eredményeket foglalta össze. Nagyon fontos jellemzője e két utóbbi kiadványnak, hogy nemcsak egy-egy szakember gyakorlati tapasztalataira építve készültek (ami a korábbi könyveket inkább jellemezte), hanem jelentős termőhelyismeret-tani és erdőművelési kutatómunka van mögöttük. Ugyancsak jelentőset alkotott Majer Antal, akinek több olyan erdőművelési témájú könyve is megjelent az utóbbi évtizedekben (ide értve egyetemi tankönyveit is), amelyeknek jelentős hatása van mind a mai napig a gyakorlati erdőművelés szemléletére.

E könyvek mindazonáltal nem, vagy csak részben tartalmazhatták mindazokat az erdőművelési és fatermési ismereteket, illetve a hipotézisek bizonyításait, amelyeknek a megszerzéséhez több évtizedes, intenzív, nagy létszámú kutatógárdával dolgozó teamre, kitartó kutatómunkára van szükség. Az ilyen, stabil körülményeket igénylő kutatás beindulására a 60-as évek elejéig kellett várni. Ezután nem sokkal sorozatban jelentek meg azok a – sok esetben *Keresztesi Béla* ERTI főigazgató által szerkesztett, sokak által írt – könyvek, amelyek már a rendszeres kutatómunka eredményeit is tartalmazták, s amelyek még ma is sok helyen használatban vannak.

Az erdőművelési kutatómunka egyik legfontosabb módszere a kísérletezés. Erdőművelési – régies szóhasználattal erdőlési – kísérleteket hazánkban századunkban kezdtek folytatni. Az első kísérletet 1901-ben *Vadas Jenő* és *Zathureczky Vilmos* létesítették Gödön. A kísérletezők úttörői között volt *Róth Gyula*, akit elsősorban az érdekelt, hogy hogyan érdemes elvégezni a gyérítéket a különböző viszonyok között, valamint *Fekete Zoltán*, akit inkább a fák növekedésének mértéke és törvényszerűségei izgattak.

A kísérletezés, a növekedés hosszú távú megfigyelése a fatermési kutatások alapja is. Emellett elméleti munkára is szükség van, pl. a *Rónai György* által kristályosított, a hazai fatermési táblák elkészítéséhez szükséges korszerű módszerekre. Ezeknek a módszereknek, továbbá az újabb német eredményeknek (pl. *Lönroth* munkásságának) az alapján *Fekete Zoltán* volt az, aki intenzíven megkezdte – a tölgy, az akác és a bükk tanulmányozásán keresztül – az akkor használatban lévő német és az átdolgozott Greiner-féle fatermési táblák hazaiakkal történő felváltásának munkálatait. 1951-ben jelent meg *Fekete Zoltán* Erdőbecslés tan. c. könyve, amelyhez hasonlóan átfogó, alapos és tudományosan korrekt könyv az erdőszeti szakirodalomban napjainkig párját ritkítja. Ez a könyv – igaz, akkor még csak az erdőbecslés tan. részeként, szűk terjedelemben, de az addigra kidolgozott valamennyi lényeges témát tárgyalva – jól összefoglalja a fatermés tan. alapjait, a kutatási módszereket, és az addigi legfontosabb kutatási eredményeket is. (A fatermés tan. hosszú ideig az erdőbecslés tan. részének tekintették, s mint ilyen, azzal együtt fejlődött; a Soproni Egyetemen is csak néhány éve önálló tantárgy. Az erdőbecslés-

tan valóban mind az erdőgazdálkodás, mind az erdőszeti kutatás egyik legfontosabb területe volt, sok kutatást és több tudományterület létrejöttét indukálta.) *Fekete* könyve nemcsak szerzője kiváló elméjének és munkabírájának köszönhetően volt igen sikeres, hanem amiatt is, hogy a szerzőnek hosszú évtizedeken keresztül lehetősége volt intenzív kutatómunkát folytatni, kísérleti területeket létrehozni és azokat hosszú időszakon keresztül megfigyelni.

A fatermés tan., s ezen keresztül az erdőművelés fejlődéséhez fontos módszertani fejlesztésekkel járult hozzá *Magyar János*, aki – többek között – új eljárást dolgozott ki a fatermési osztályok kialakítására, a felsőmagasság meghatározására, és az egykorú faállományok fájának osztályozására.

Magyar János fatermési táblákat is szerkesztett, amelyek sokáig voltak használatban.

Ezeknek a nem bebecsülhető hazai eredményeknek és természetesen az akkori külföldi eredményeknek a felhasználásával, továbbá a hazai erdőszeti kutatás feltételeinek a megteremtése után nyílt lehetőség arra, hogy az ERTI-ben – *Solymos Rezső* irányításával – intenzív erdőművelési és fatermési kutatási programot indítsanak el 1961-ben. E program lényege az volt – és fontos eleme ma is –, hogy a különböző fafajú, egykorú és elegyetlen hazai faállományok méreteinek és állományszerkezeti jellemzőinek hosszú időn át tartó, rendszeres megfigyelésével, és standard metodika alkalmazásával új elméleti, ill. az erdőtervezésben és az erdőművelési munkák során jól felhasználható gyakorlati ismereteket szerezzünk a fák és faállományok növekedési és erdőművelési tulajdonságairól. A program során hamar nagy mennyiségű, hosszú idejű vizsgálatra szánt megfigyelőterületeket létesítettek, és a fák növekedését különböző erdőművelési beavatkozások függvényében vizsgálták. Az erdőművelési kísérletek kiterjedtek a legfontosabb erdőművelési eljárások hatásainak vizsgálatára, vagyis arra, hogy pl. a hálózatnak, a gyérítések időpontjának, mértékének, módjának stb. milyen a hatása az egyes fák és faállományok egészének a növekedésére. Fontos eleme volt a programnak, hogy nagy mennyiségű mintaterület (kísérleti parcella) létesítését és rendszeres felvételét tűzte ki célul. Valamennyi főbb állományalkotó fafajunk vizsgálata elkezdődött ily mó-

„Célátmérős gyérítés” németországi kezdeményezésről tudósítottunk tavalyi évfolyamunk 145. oldalán. Az ilyen célátmérős használatnak gondolata egyre jobban elmélyed az erdő jövőképeinek felrajzolásában, de megvalósítását illetően egyelőre hiányoznak a meggyőző, gyakorlati minták. Számos elgondolás látott már eddig is napvilágot, azonban mindenkinek ott van a végén a de...

Nincs megbízható válasz egyikben sem, hogy miként viselkedik az állomány a különböző belenyúlásokra majd a jövőben, hogyan alakul az állékonyság, mi lesz, ha jön a szél, a vihar. Milyen változásokkal számolhatunk a növedéket, a fakészletet illetően?

Mivel az eljárás így jelentős kockázattal is jár, a bevezetésben kellő óvatosság javasolható. Ki kell keresni azokat az állományrészeket, amelyekben a szálalásos használat nagyobb biztonsággal látszik megvalósíthatónak, abban kisebb foltokon kezdeni vele. Minél korábban látunk hozzá, annál több időnk van kivárni a későbbi viselkedést. Semmiképp sem véghasználati, inkább középkorú állományokban érdemes belefogni az ilyen jellegű használat megvalósításába. Nem nélkülözhető ennél a kutatás széles körű kiterjesztése sem, mielőbb összehangolt kísérleteket kívánunk beállítani.

(AFZ/DW 1997. 14. Ref.: Jérôme R.)

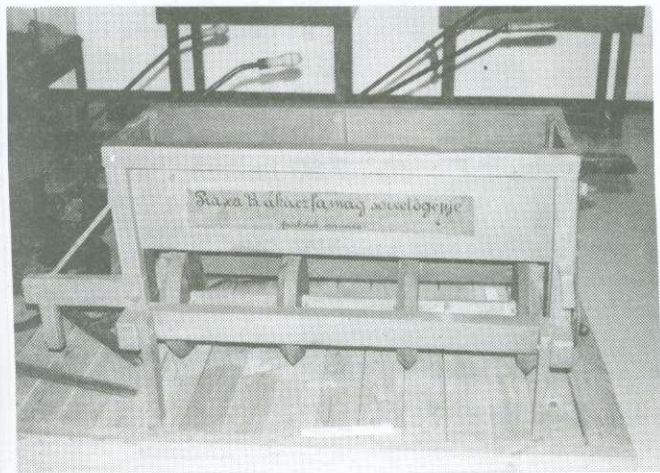
don. Időközben a megfigyelések és kísérletek kiterjedtek az elegyes, ill. a természetközeli állományokra is.

A program eredményeként mára rendelkezünk valamennyi fontosabb hazai fafajunkra megbízható fatermési táblákkal, erdőnevelési modelltáblákkal, és számtalan, az erdőművelés során felhasznált fatermési ismerettel és erdőművelési irányelvvel. *Solymos Rezső* nevéhez a fentiek kivül – egyebek mellett – új erdőnevelési rendszer és racionális eljárások kidolgozása fűződik.

Mellette és rajta kívül természetesen sokan dolgoztak a majd' 40 éve folyó kutatásokban. A jelentősebb eredményeket – mások mellett – elsősorban *Béky Albert, Birck Oszkár, Bogay János, Bondor Antal, Hajdu Gábor, Halupa Lajos, Kiss Rezső, Kovács Ferenc, Lengyel György, Márkus László, Mendlik Géza, Rédei Károly, Somogyi Zoltán, Tallós Pál* és *Veperdi Gábor* érték el. Természetes, hogy a nagy mennyiségű terepi munka magas színvonalú elvégzésében sok technikus is részt vett, akiknek az odaadó munkája nélkül ezeket az eredményeket nem lehetett volna elérni.

Ezekkel a kutatásokkal párhuzamosan *Sopp László* vezetésével szintén nagy adatgyűjtés folyt: megmérték összes fontos fafajunk faalak-viszonyait, és megszerkesztették a fatérfogat- (régí nevükön: fatömeg-) táblákat. Ezeknek a méréseknek a jelentősége aligha becsülhető túl, hiszen az akkor közreadott adatokat mind a mai napig használják, és feltehetően még sokáig használni is fogják. Ennek záloga az is, hogy *Király László* az adatokat egy kényelmesen és hatékonyan felhasználható, számítógéppel könnyen kezelhető formába öntötte, s a „Sopp-táblákat” ma már szinte csak ebben a függvényesített formában használjuk. *Király László* emellett szintén sok olyan kutatás és fejlesztés sikeres irányítója volt, amelyek nagyon jól használhatók a gyakorlati erdőgazdálkodás során, mindenekelőtt az erdőtervezésben. Az általa és korábban többek, pl. a már említett *Magyar János* által irányított soproni Erdőrendezéstani Tanszék érdeme az is, hogy a kutatási eredmények jelentős részét oktatja is.

Az erdőszeti kutatások múltjával kapcsolatban végezetül szükséges megemlíteni, hogy azok megbecsültségét – mint ahogyan ez más tudományokra is hasonlóképpen áll – jól mutatja, hogy hány képviselőjét választják akadémikusnak. *Fekete Zoltán* és *Magyar János* mellett a nemrég megválasztott *Solymos Rezső* a harmadik olyan akadémikus, aki az erdőbecsléstan, faterméstannal, ill. erdőműveléssel foglalkozik.

A mai helyzet – és hogyan tovább?

Rendszeres, nagyobb arányú fatermési és erdőművelési kutatások jelenleg elsősorban az ERTI-ben folynak. Az ERTI Erdőművelési és Fatermési Osztályának közelmúltbeli és jelenlegi tevékenysége alapvetően három kutatási irányhoz kapcsolódik. Mindenekelőtt természetesen folytatódnak – ha a pénzügyi lehetőségek miatt nagy nehézségek mellett is – a fent említett, idestova 40 évvel ezelőtt megkezdett hosszú élettartamú faállomány-megfigyelések. Ezen megfigyelések értéke az idővel exponenciális ütemben nő, abbahagyásuk nagy hiba lenne. (A lehetőségeink beszűkülése miatt azonban a korábbi programnál lényegesen kevesebb kísérleti területen folyik a munka; mindenekelőtt azoknál a fafajoknál folytatjuk a munkát, amelyek kutatása előrehaladott állapotban van, s amelyek fontosak a hazai ökológiai és erdőgazdasági viszonyok között.) Már csak azért sem szabad abbahagyni a fatermési alapkatásokat, mert nemrég újabb alapvető, az erdők és az erdőgazdálkodás sorsát jelentősen befolyásoló jelenségre lettünk figyelmesek: a fák növekedésének jelentős felgyorsulására. E növekedésgyorsulás okai ismeretlenek (a klímaváltozás, a levegő szén-dioxid-tartalmának emelkedése lehetséges okok), de még a következményekkel sem vagyunk tisztában. Ez a jelenség ugyanakkor ráirányítja a figyelmet arra is, hogy a jövőben még inkább más tudományokkal karöltve lehet csak a faterméstannal és az erdőnevelésben is eredményeket elérni.

Egy másik, nem kevésbé fontos, az utóbbi évtizedben kibontakozott irányt jelent olyan, többnyire monitoring-szerű megfigyelések folytatása, amelyeknek a célja a fák növekedési mintáztatának értelmezése, speciális körülmények között. Speciális körülményen értjük itt azt, hogy a fák növekedését a normális tényezőknél kívül valamilyen egyéb tényező viszonylag jelentősen módosítja; e tényező hatásának felderítése vagy bizonyítása sokszor ad felvilágosítást a fák környezetének állapotáról. Úgy pl. a fák egészségi állapota, egy abiotikus környezeti tényező, a vízhiány vagy más, ezekhez hasonló tényező jelenlétére és hatásának erősségére lehet következtetni a fák növekedésének a vizsgálatából. Ezekhez a vizsgálatokhoz természetesen szükségesek mindazok az ismeretek, amelyeket a fent említett hosszú lejáratú megfigyelések során nyertünk.

A monitorprogramok közül mindenképpen kiemelendő a szigetközi hullámtér erdőszeti monitoringja. 1986 óta elsősorban a fák növekedését, másodsorban a fák egészségi állapotának esetleges romlását figyeljük a bósi erdőmű hatásainak nyomon követésére. A monitoring eredményeit felhasználtuk a bős-nagymarosi vízerőmű-rendszerrel kapcsolatban Hágában lefolytatott nemzetközi bírósági perben is (részben a magyar peranyagban, részben a szlovák peranyag bírálata során, valamint a hágai bírák 1997-es szigetközi tanulmányútja során is). A monitoringtevékenységhez soroljuk ugyanakkor az olyan kutatási munkákat is, amelyek a fák növekedési törvényszerűségeivel kapcsolatosak, de alapvetően más szempontból érdekesek. Ilyen volt pl. annak megbecslése, hogy milyen lehetőségekkel rendelkezik az erdőgazdálkodás a levegőben túlzott mennyiségben található szén-dioxid lekötésében.

A harmadik csoportba azok a kutatások tartoznak, amelyeknek a célja az erdőművelés (beleértve az erdőfelújítást), illetve az erdőszeti gyakorlat természetszerűbbé, hatékonyabbá tétele. Ezek olyan erdőművelési kutatásokat jelentenek, amelyeket mind egykorú és elegendően, mind pedig elegyes, természetszerű, illetve védett erdőkben – pl. erdő-

rezervátumokban – folytatunk. Ezek a kutatások az előző kettőnél sokkal bonyolultabbak, sokkal szélesebb körű ismereteket feltételeznek. Ugyanakkor ezek a kutatások jelentik a továbbfejlesztés legfontosabb irányait nemzetközileg is; itt talán elég az immár háromszor megrendezésre került európai erdészeti miniszteriális konferenciákra utalni, továbbá arra a sok nemzetközi, hazánk által is aláírt egyezményre, amelyek alapjaiban érintik az erdei biodiverzitást, az erdők természetközelségét, az erdőgazdálkodás tartamosságát („fenntarthatóságát”).

A fent röviden felsorolt kutatási témák jelentik a közeljövő legfontosabb kutatási feladatait is, amelyeket szükséges az igényekhez alakítanunk. Feltétlenül meg kell azonban jegyezni, hogy ma a kutatást – a pénzügyi nehézségek minden fórumon elősorolt, sehol sem respektált nehézségei

mellett – sokkal inkább az elaprózottság, a sok kis téma jellemzi, mint korábban, s ez nem kedvező a magas színvonalú munkához.

Emellett nincs sem elég kapacitás, sem az egyéb feltételek nem állnak rendelkezésre komoly, elmélyült, alapos alap- és alkalmazott kutatások végzéséhez. Külön nehézséget jelent, hogy mai rohanó világunkban egyáltalán nem ismerik el, hogy bizonyos kutatásokhoz – és a faterméstani és erdőművelési kutatások mindenképpen ilyenek – hosszú időtartamú megfigyelések szükségesek.

Mindezek pedig feltétlenül szükségesek ahhoz, hogy a fatermési és erdőművelési kutatásokat az erdészeti kutatás következő évszázadának hajnalán is szándékunk szerint, a magyar erdők javára és az erdőgazdálkodás számára szükséges intenzitással tovább tudjuk folytatni.

**Dr. Führer Ernő főigazgató úrnak
Erdészeti Tudományos Intézet**

Kedves Kollégám!

Nagy örömmel vettem április 9-én kelt leveledet, amelyben értesítéssel az Erdészeti Tudományos Intézet soron lévő ünnepélyes történelmi megemlékezéséről.

Egyben hálásan köszönöm a számomra szóló megtisztelő meghívásodat. Gondolhatod, hogy a meghívásnak milyen boldogan tennék eleget, ha a 10 000 km nem jelentene térbeli és időbeli akadályt Magyarországra és Toronto között. Sajnos ennek következtében le kell mondanom kedves meghívásod teljesítését és meg kell elégednem azzal, hogy gondolataimban átélem a meleg vizionlátást veletek, amit

őreg szívem annyira óhajtana. Ezúton fejezem ki tehát elismerésemet és hálámat felétek, hogy az erdész hagyományokat ilyen töretlenül ápoljátok és fenntartjátok, amivel továbbra biztosítjátok a hivatásos erdészek hűségese együttérzését.

A Soproni Egyetem sorsáról és a hallgatók diákéletéről sok írásom jelent meg Nyugaton. Életrajzomban történelmi hűséggel számoltam be a magyar erdészeti kutatás sorsáról, többek között az ERTI létrejöttéről is, amiben elkerültem a Lenini-Sztálini doktrinákra való hivatkozást.

Figyelmedet irántam még egyszer köszönöm, szeretettel üdvözöllek.

Üdv az erdésznek!

Torontó, 1998. nyárelő

Dr. Roller Kálmán

JUNIPERUS K E R T

6000 Kecskemét, Kiszfái 285.

Telefon: (76) 481-536. Fax: (76) 414-772.

A KEFAG Rt. Juniperus Parkerdészete őszi erdősítéshez és fásításhoz ajánlja erdészeti csemetéit:

Akác	60 cm felett	7,00 Ft
	40/60 cm	5,50 Ft
Nemes nyár	A minőség	35,00 Ft
	B minőség	28,00 Ft
Szürkenyár	60 cm felett	11,00 Ft
	40/60 cm	7,50 Ft
Feketefenyő mcs.		4,50 Ft
Erdeifenyő mcs.		5,00 Ft

Nagy tételű vásárlás esetén árkedvezményt adunk.

A feltüntetett árak irányárak és a 12%-os áfát nem tartalmazzák.

Ezenkívül parkerdészetünk 200-féle konténeres díszcserje, díszfa és fenyő nagy választékkal várja a kertbarátokat és kertépítőket.

Cím: 6000 Kecskemét, Kiszfái 285. Telefon: (76) 481-536. Fax: (76) 414-772.

A 100 éves Erdészeti Tudományos Intézet jubileumi emlékülése

A Magyar Tudományos Akadémia épületének nagytermét megtöltő szakemberek hallgatták dr. Bondor Antal levezető elnök köszöntő szavait. Az elnöki asztalnál helyet foglalt Kovács Ferenc, az MTA Agrártudományi Osztálya elnöke, Dauner Márton, a FVM Erdészeti Hivatalának elnöke, Koloszar József, a Soproni Egyetem rektora, Viharos Zsolt, az OEE alelnöke, Mátyás Csaba, a IUFRO képviselője és Führer Ernő, az ERTI főigazgatója.

Viharos Zsolt az OEE nevében köszönt

A külföldi társintézetek küldöttei az első sorokban foglaltak helyet. HR. Dipl. Ing. Friedrich Ruhm (Ausztria), Prof. Dr. Ivan Raev (Bulgária), Dr. Roland Martin (Franciaország), Prof. Dr. Johannes Eichhorn (Németország), Prof. Dr. Francesco Cannata (Olaszország), Dr. Gheorghe Pârnutâ (Románia), Dr. Ján Ilavský (Szlovákia), Dr. Milan Hocevar (Szlovénia) képviselőiben volt jelen.

Külön köszöntötte az elnök az ERTI jelenlévő volt főigazgatóit, Magyar Jánost és Keresztesi Bélát.

Führer Ernő, a jelenlegi főigazgató tartotta ünnepi beszédét. (Az alkalomhoz illő összefoglalót lásd az Erdészeti Lapok júniusi számában. A szerk.)

Ezután hangzottak el a köszöntők: Kovács Ferenc (MTA képviselője), Dauner Márton (FVM), Koloszar József (SE), Viharos Zsolt (OEE), Mátyás Csaba (IUFRO), Jan Ilavský (a külföldi vendégek nevében), Friedrich Ruhrn (Ausztria), Ivan Raev (Bulgária),

✦ Sziklai Oszkár (Kanada)

(A professzor úrnak ez volt az utolsó nyilvános szereplése. Szeptember 18-án a Soproni Erdészeti Múzeumban tragikus hirtelenséggel elhunyt. Méltatására a későbbiekben térünk vissza.)

Balázs Ervin (a Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóközpont főigazgatója), Kovács Gábor (az erdészeti rt.-k vezérigazgatói nevében), Telegdy Pál (a magánerdő-tulajdonosok nevében).

Az Erdészeti Tudományos Intézet főigazgatója az erdészeti kutatás és az erdőgazdálko-

Sziklai Oszkáról készült utolsó fénykép

dás fejlesztésében nyújtott közreműködéséért CENTENÁRIUMI VADAS JENŐ EMLÉKÉRMET adományozott a következőknek:

Magyar János (akadémikus), dr. Roller Kálmán, Keresztesi Béla (akadémikus), dr. Bondor Antal, dr. Führer Ernő, Kovács Ferenc (akadémikus), Dimény Imre (akadémikus), Solymos Rezső (akadémikus), dr. Madas András, dr. Koloszar József, dr. Faragó Sándor, dr. Mátyás Csaba.

Országos Erdészeti Egyesület, dr. Adorján József, Berényi Gyula, Bogyai János, dr. Danszky István, Dérföldi Antal, Faragó Sándor, Gólya János, dr. Gyarmatiné dr. Proszta Sára, dr. Hajdú Gábor, dr. Halupa Lajos, dr. Halupáné dr. Grósz Zsuzsa, Harkai János, dr. Illyés Benjamin, dr. Jablonkai Zoltán, dr. Járó Zoltán, dr. Kiss László, dr. Kolonits József, dr. Márkus László, dr. Ott János, dr. Pagony Hubert, Palotás Ferenc, dr. Papp László, Retkes József, dr. Simon Miklós, dr. Szász Tibor, Szilágyi Benjamin, dr. Szodfridi István, dr. Szontágh Pál, dr. Szőnyi László, dr. Tóth Béla, Újvári Ferenc, Újváriné dr. Jármai Éva, dr. Varga Sza-

Fotó: ERTI Pócze Tamás

bolcs, dr. Verbay József, dr. Walter Ferenc, Balikó János, Béky Albert, Csiha Imre, dr. Csóka György, Csókáné Szabados Ildikó, dr. Gergács József, Halász Gáborné, Hegedűs Péter, Kardos Józsefné, Kmetty László, Kollman Tiborné, Koltay András, dr. Leskó Katalin, Manninger Miklós, Marosi György, Módos Mária, Osváth-Bujtás Zoltán, Páli László, dr. Rédei Károly, dr. Sárvári János, dr. Sitkey Judit, dr. Somogyi Zoltán, dr. Szántó Mária, Szántó Péterné, Szendreiné dr. Koren Eszter, Tereh István, dr. Tóth József, Török Miklós, dr. Veperdi Gábor, Veperdi Irina.

EMLÉKLAPOT kaptak az ERTI külföldi társintézményeinek alábbi képviselői: Prof. Dr. Oscar Sziklai, ny. egyetemi tanár, British Columbiái Egyetem (Kanada), HR Dipl. Ing. Friedrich Ruhm, az Erdészeti Szövetségi Kutató Intézet igazgatója (Ausztria), Prof. Dr. Ivan Raev, a Bolgár Tudományos Akadémia Erdészeti Kutató Intézetének igazgatója (Bulgária), Dr. Roland Martin, az Erdészeti Fejlesztési Intézet elnöke (Franciaország), Prof. Dr. Johannes Eichhorn, a Hesszeni Erdészeti Kutató Intézet Erdőökológiai Osztályának vezetője (Németország), Prof. Dr. Francesco Cannata, az Olasz Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Bi-

zottságának elnöke (Olaszország), *Dr. Maria Emilia Malvoti*, az Olasz Tudományos Akadémia Poranoi Agroerdészeti Kutató Intézetének igazgatóhelyettese (Olaszország), *Dr. Gheorghe Pârnută*, az Erdészeti Kutató és Erdőrendezési Intézet tudományos titkára (Románia), *Dr. Gheorghe Marin*, az Erdészeti Kutató és Erdőrendezési Intézet műszaki igazgatója (Románia), *Dr. Ján Ilavský*, a Zólyomi Erdészeti Kutató Intézet igazgatója (Szlovákia), *Dr. László Varga*, a Zólyomi Erdészeti Kutató Intézet Gabcikovoi Kísérleti Állomásának vezetője (Szlovákia), *Dr. Milan Hocevar*, a Szlovén Erdészeti Kutató Intézet igazgatója (Szlovénia).

„Sokan, akik már letettük, vagy rövidesen letesszük a tollat, hiszünk megújuló társadalmunk felelősségérzetében, az erdőt megőrző és fejlesztő szándékában. Örülünk annak, hogy az emberek érdeklődéssel fordulnak az erdő felé, segítik azok telepítését és megmaradását. Ez a közös munka lehet a záloga a magyar erdészeti kutatásügy és erdőgazdálkodás megújulásának, további fejlődésének.

Köszönöm, hogy ünnepünkben, örömeinkben osztoznak, és megjelenésükkel megtiszteltek. Kívánjanak igaz szívvvel sok sikert és örömet az Intézetnek és mi magunknak az elkövetkezendő 100 esztendőre!” – mondotta zárszóként *Bondor Antal* levezető elnök.

Úgy legyen.

○

Mátyás Csaba felolvasta a IUFRO elnökének az emléküléshez írt levelét.

A magyar erdészeti kutatás centenáriumi megemlékezésére

A IUFRO (Erdészeti Kutató Intézmények Nemzetközi Szövetsége) Végrehajtó Bizottságában képviselt valamennyi kollégám, továbbá a IUFRO tagintézményei igazgatói nevében engedjék meg, hogy gratuláljak Önöknek és a Magyar Kormánynak száz év sikeres kutatási tevékenységéhez. A magyar kutatóintézet, az egyetem és más szervezetek tudományos tevékenysége mindenkor a legmagasabb színvonalat képviselte. Számos magyar tudós aktív tisztségviselője volt a IUFRO-nak. Tevékenyen hozzájárultak a nemzetközi kutatási együttműködés kialakításához, amely ma a IUFRO keretében mintegy 15 000 kutatót tömörít 100 országban. Ennek előnyeit az Önök intézete is élvezhette. Nem áll most módomban minden magyar tisztségviselőt név szerint említeni, de szeretném kiemelni a kiváló személyiségek két csoportját. Az egyik a IUFRO korábbi évtizedeihez, a másik szervezetünk jelenéhez kötődik.

Vadas Jenő a IUFRO elnöke volt, aki a 7. IUFRO Kongresszust készítette elő, amelyre 1914-ben az első világháború miatt nem kerülhetett sor. Mint a Magyar Erdészeti Kutatóintézet igazgatója, tudományos mentora volt az ország legnevesebb erdőműveléstan professzorának, *Roth Gyulának*, akinek 125. születésnapját ugyancsak ez évben ünneplik.

Roth Gyulát 1929-ben választották IUFRO alelnökké, majd 1933-36. között elnökké. Roth egész életében a terepi kísérletezés és a kísérleti módszerek alkalmazásának szószólója volt, egy olyan korban, amikor még a statisztikát és a kísérlettervezési módszereket az erdőszetben nem alkalmazták széles körben. Jelentős szerepe volt abban, hogy a IUFRO tevékenysége hozzájárulhatott a kísérletezési eljárások kidolgozásához.

A IUFRO-ban jelenleg aktív magyar szakemberek közül *Winkler András* és *Mátyás Csaba* professzorok nevét kívánom kiemelni. Elnökhelyettesi és elnöki munkám során mindketten rendkívüli módon segítőkészek és konstruktívak voltak mind a regionális, mind a tudományos feladatok megoldásában. A jelen centenáriumi ünnepségek alatt *Winkler* professzor a IUFRO Végrehajtó Bizottsága éves ülésén vesz részt Costa Ricában.

Közvetlenül az Önök rendezvénye előtt *Mátyás* professzor a IUFRO 2. Divíziója világkonferenciáját szervezte meg Pekingben, amely számba vette az erdészeti genetikai erőforrások helyzetét, az erdészeti nemesítés és genetika eredményeit és hozzájárulását a fenntartható, tartamos erdőgazdálkodáshoz.

Amikor Önök most fennállásuk második évszázadát kezdik meg, a világ hamarosan egy új évezred küszöbét lépi át. Engedjék meg, hogy sok sikert kívánjak az eredményes együttműködés és kiemelkedő kutatás hosszú hagyományának folytatásához. Biztosítom Önöket arról, hogy a IUFRO változatlan elkötelezettséggel támogatja a nemzeti erdészeti kutató intézmények és a kutatók erőfeszítéseit.

A magam részéről sajnálom, hogy nem vehetek részt az Önök centenárius ünnepségén, mivel a Végrehajtó Bizottság éves ülését kell levezetnem. Viszontfelkérésemre *Mátyás* professzor készségesen elvállalta, hogy képviselni fog és ezeket az üdvözlő szavakat elmondja Önöknek.

Oxford, 1998. szeptember 8-án

Prof. Jeffrey Burley
IUFRO elnök

○

Ezután *Mátyás Csaba* átadta édesapja, *Mátyás Vilmos* hagyatékából a megmentett cégtáblát. A fényképen balról jobbra *Führer Ernő*, *Bondor Antal* és *Mátyás Csaba*.

Mátyás Vilmos ajándéka a hagyatékából.
Balról jobbra: *Führer Ernő*, *Bondor Antal*, *Mátyás Csaba*.

Délután alig fogyatkozott hallgatóság előtt tartotta *dr. h.c. dr. Soly- mos Rezső* akadémiai székfoglalóját.

Az „Erdőnevelési és fatermési kutatások eredményei, alkalmazásuk az erdészeti gyakorlatban” c. előadás megjelent az Erdészeti Kutatások VOL. 88. Budapest, 1998. számában.

„A tanulmány áttekintést ad a többcélú, fenntartható erdőgazdálkodásról, a fa jelentőségéről, az erdők állapotáról. Külön hangsúlyt helyez a fatermési, faállományszerkezeti és erdőnevelési nemzetközi és hazai kutatásokra, kiemelve, hogy ezeknek bázisát a hosszú lejáratú kísérletek képezik. Ismerteti a hazai fatermési és erdőnevelési kutatásokat, a 40 év alatt elért eredményeket, valamint alkalmazásukat az erdőgazdasági gyakorlatban.” Az Erdészeti Lapok szerkesztősége ezúton kíván erőt, egészséget és eredményes munkát *dr. h.c. dr. Soly- mos Rezsőnek*.

Kovács Ferenc (balról) átnyújtja a díszes okmányt.
Fotó: ERTI Pócze Tamás

○

A Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya Állatorvos-tudományi Bizottsága és Erdészeti Bizottsága vadgazdálkodási-vadegészségügyi tudományos konferenciát tartott a VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazdálkodási Rt. Központjában.

A konferenciát *dr. Kovács Ferenc*, az MTA rendes tagja, osztályelnök nyitotta meg.

Az elhangzott előadások: **A magyarországi vadgazdálkodás kiemelt időszerű kérdései** Előadó: *Pintér István*, az FM főosztályvezetője; **A vadgazdálkodási kutatás és oktatás Magyarországon** Előadó: *dr. habil Kőhalmy Tamás* egyetemi tanár, *dr. Faragó Sándor* dékán, SE; **A gímszarvas szaproodásbiológiai sajátosságai, a tenyésztést segítő eljárások alkalmazása** Előadó: *dr. Zomborszky Zoltán* egyetemi adjunktus, PATE; **A vadgazdálkodás és vadtenyésztés állategészségügyi kérdései** Előadó: *dr. Sugár László* egyetemi docens, PATE; **A róka-veszettség elleni védekezés és a védekezés eredményei** Előadó: *dr. Kerekes*

A magánerdők eredményes üzemeltetési irányelveit keresik a volt NDK területén is. Különös gondot okoz ez az Északnémet Alföldön, ahol az erdeifenyő gazdasági eredménye rendkívül alacsony. Valamivel jobb a bükk, de átlagosan legjobbnak mutatkozik a tölgy esetében. Jó termőhelyen túltesz rajta a hegyjuhar, de már közepes viszonyok között lemarad tőle. Üzemszervezési tekintetben a magánerdő jobb boldogulását ígéri: az üzemterület bővítése, a tevékenységi

Bálint FM tanácsos; Egyes vírusos betegségek előfordulása vaddisznóban Előadó: *dr. Molnár Tamás* osztályvezető, a MOÁE Sertéségszégügyi Társaság titkára; **A mezei nyulak tularémiája** Előadó: *dr. Sztójkov Vladov* osztályvezető, a MOÁE Vadegészségügyi Társaság titkára; **Az amerikai szarvasmájmetely hazai elterjedése és a védekezés lehetőségei** Előadó: *dr. Erdélyi Károly* lab. állatorvos – *dr. Sztójkov Vladov* osztályvezető.

Hallatlanul érdekes rendezvény volt. Az erdészeket kisé periférikusan érintő témák előadói többször is hangsúlyozták, hogy nagyon örülnek annak, hogy a témákat „együtt beszélhetjük meg”. Igaz, közel fél év telt el a rendezvény óta, ám az elhangzottak ma is időszerűek.

Megtudhattuk, hogy Magyarországon 8 millió hektáron jelenleg 1145 vadászterület van. Hogy a fogolykutatást öt főállású, míg a vízivadkutatást két főállású és tizenkét szerződéses kutató végzi. Hogy a vesezsír az őz kondíciójelzője, míg a réz a szőrzet állapotára van jelentős hatással. A veszettség ellen repülőgépről szórják a vakcinát egy kilométer széles és ötven méteres hálózati sűrűséggel. A Dunántúl gyakorlatilag veszettségmentes. Óriási a felelősségünk a sertéspestis kapcsán, az EU-hoz való csatlakozás során. Szerológiai nem jó a helyzet. Felhívta az előadó a figyelmet, hogy a húshulladékot nem szabadna takarmányozásra felhasználni. A nyulak tularémiáját egy baktérium kétféle típusa okozza. Az élve befogott és exportált nyulaknál szintén komolyan kell venni a fertőzöttséget. Mint az előadó megemlíttette, 1985-ben egy a franciákhoz szállított tételnél lebuktunk. Említett esetet, hogy volt olyan vadásztársaság, ahol a mintavétel vizsgálata pozitív eredményt mutatott. Az export elmaradt, de a beteg egyedeket szabadon eresztették. Így nem csodálható, hogy egyes helyeken 0,1%-ról 14%-ra ugrott a fertőzöttség. Mára az ellenőrzést megszüntették.

Az amerikai szarvasmájmetelyt a vapatikkal hurcolták be, először Olaszországban mutatták ki. 1994-ben már a Szigetközben is találtak fertőzött egyedeket.

Sok hasonló rendezvényre lenne szükség.

kör bővítése, a termelvények értékének növelése és mező-erdőgazdasági kapcsolt üzemek alakítása. Az üzemterület bővítésének legkézenfekvőbb módja a társulás, de lehet ez bérlet, vásárlás is. A tevékenységi kör kiszélesítésére alkalmas szolgáltatás a szaktanácsadás lehet, míg a termékek értéke- sebbé tételét a feldolgozás fokozása (fűrészüzem) szolgálhatja. A mező-erdőgazdaság kapcsolt üzeme az új birtokos számára előnyös lehet. (DW 1994. 9. Ref.: Jérôme R.)

A WOOD TECH sikerre van ítélve

Ismét eltelt egy év és ismét volt Erdészeti és Faipari Vásár Sopronban. Az elmúlt évben kissé aggódtak az erdészek, hogy az a néhány kiállító, aki az erdővel kapcsolatos termékét hozta a vásárra 1998-ra tovább fogyatkozik. Ám az idén valóságos erdész utca alakult ki, ahol gépek sokasága mutogatta magát. A kiállítók megzaporodásának elsősorban a Soproni Egyetem, az OEE Gépesítési Szakosztálya és a Tanulmányi Erdőgazdaság Rt. szervezésének volt köszönhető. A szokásos sajtótájékoztatót ismét elhangzott a kérdés, hogy hogyan tovább. Sopron város polgármestere, **dr. Gimesi Szabolcs** megnyugtatta a jelenlévőket, hogy már elkészültek a tervek, és csak a testületi döntésre vár az elképzelés.

Az első nap délutánján ismét volt erdész fórum **Merre tovább erdőgazdálkodás?** címmel.

Mint várható volt, a jelenlegi parlamenti pártok képviselői nem elsősorban szakmai, sokkal inkább szervezeti és ágazatpolitikai összefüggéseket taglaltak. Ki-ki a maga módján.

Káldy József levezető elnök nyitó szavai után megnyiták a képviselők.

Dr. Gyimóthy Géza (FKGP), a Parlament alelnöke, képviselő, szinte szó szerint ugyanazt mondta, mint a tavalyi plenáris ülésen.

Álláspontja szerint a **vadászati törvényt több helyen módosítani kell**. Az erdő 10 millió magyaré, s mint ilyen, a jogalkotásnál is messzemenően figyelembe kell venni. A Vadászati Főosztályt az Erdészeti Hivatalhoz kell rendelni. A három HM Rt.-nek is – véleménye szerint – jobb helye lenne az FM-nél. Kérte a vezérigazgatókat, hogy ne hívják a politikusokat vadászni, mert ezzel csak megzavarják a döntéshozókat.

Balsay István (FIDESZ): Véleménye szerint egyelőre jobb békén hagyni a gazdálkodókat, mintsem szervezeti átcsoportosítást végezni. 27 milliárdos vagyonnal sokkal fontosabb a nemzeti kataszter mielőbbi elkészítése, amely az uniós csatlakozáshoz kell. Az erdőgazdaságoknak meg kell állniuk a saját lábukon. Az ideális erdőtelepítés 20 ezer hektár/év lehetne. A törvényeket nem kell nagyon módosítani, csak az ellentmondásokat és a zavart okozó részeket kell kiküszöbölni. Fontos a piaci erdőgazdálkodás, és a minisztériumok közötti érdekek összehangolása.

Dr. Medgyasszay László (MDF): Biztosította pártjának szimpátiájáról az erdészeket. A „büntetlenül” elhódítható területeket javasolja erdősíteni, mert mint mondotta, egyes területeket az „erdészekből kell védeni.” A törvényeket szerinte is felül kell vizsgálni, és össze kell csiszolni. A nyereségcentrikus erdőgazdálkodás nem szolgálja a köz érdekét. Közteherviselésre viszont csak tör-

Balról jobbra: Medgyasszay László, Kapronczai Mihály, Gyimóthy Géza, Balsay István, Káldy József, Dauner Márton, Orosz Sándor, Kertész Zoltán

vénnyel lehet kötelezni. (Költségsökkenő természetvédelmi előírások.) Az erdészeknek el kell fogadni azokat a szakvéleményeket, melyeket az egyes részterületeken képzettebb szakemberek (pl. ornitológusok) mondanak. Sok olyan jó fát hagyjanak hátra az utókornak, mint amilyent kaptak.

Dr. Orosz Sándor (MSZP): Az elmúlt négy év „erdő ügyben” nem telt rosszul. A vadászati törvényt szerinte is változtatni kell néhol. A tulajdonviszonyok rendezése elengedhetetlen.

Egyetértett a 25% erdőültetéssel, mint céllal, de felhívta a figyelmet, hogy az államnak nincs földje. A gazdákat nem lehet kényszeríteni, hogy erdősítsenek. Olyan szabályozás kell, hogy az rt.-k is vásárolhassanak földet, amit erdősítés után is eladhatnának.

Kapronczai Mihály (MIÉP): Képtelenség, hogy a földtulajdonos hozzájárulása nélkül is alakítható vadásztársaság. Szót emelt a nemenyásítás és az akácosítás ellen.

Kertész Zoltán (SZDSZ tag) soproni lakos szól **dr. Kiss Zoltán** helyett. Sok sikert kívánt.

Gerely Ferenc (ÁPV Rt.): Egyetértett azzal, hogy az rt.-knek saját magukat kell eltartani. A tulajdonos szándéka a lényeg, s jelezte, hogy az erdészeti ágazatból nem történt elvonás. Sőt. Jelentős tőkeerősítést kapott a szakma. Az rt.-k vagyona folyamatosan gyarapodik, és az erdőgazdálkodás minősége is javul. A jelenlegi állapot nagy előnye, hogy működik.

Marghescu Tamás (KTM): Véleménye szerint hiányzik a Parlament által jóváhagyott hosszú távú célkitűzés a magyar erdőgazdálkodásról és az azt megvalósító stratégiai elképzelés. Mint mondotta, egy nemrég befejeződött felmérés szerint 13 közép- és kelet-európai ország közül csak három, köztük Albánia és Magyarország nem rendelkezik hosszú távú erdészeti fejlesztési tervvel. Nem utasítja el a részvénytársasági formát, mert a gazdálkodáshoz kell motiváció, csak akkor ne beszéljünk „erdőgazdálkodási eredményességről, mikor az csak „fagadalkodási” eredmény.

Marghescu Tamás hozzászólása

Dauner Márton (FM Erdészeti Hivatal): Tájékoztatta a jelenlévőket, hogy jelenleg 54 ezer gazdálkodót tartanak nyilván, s ez a szám remélhetőleg az év végére eléri a 80 ezer főt. Sajnálattal állapította meg, hogy a források elapadtak, s hogy a közjóléti beruházásokra sincs elegendő pénz. Jó pozíciót kell elérni az EU csatlakozási tárgyalások átmeneti szakaszában, és erősíteni kell a szaktanácsadói létszámot.

Cáfolta, hogy nincs az ágazatnak hosszú távú terve.

A szakmai konferencia az eddig megszokott szekciók helyett egy helyen, egymást követő előadásokból állt. A délelőtti téma a **Fatermesztési technológiák és gépesítésük** volt. Levezető elnök: **dr. Bondor Antal** egyetemi tanár.

Előadások:

- Fatermesztés és természetközeli erdőgazdálkodás – **dr. Kolozár József** egyetemi tanár, rektor, SE;
- Csemetetermesztési technológiák és gépesítési igényei – **dr. Varga Szabolcs** egyetemi docens, SE;
- Gépesítési igények a természetközeli erdőművelési technológiák megvalósításában – **Tárzsi Csaba** erdőművelési csoportvezető, Szombathelyi Erdészeti Rt.;
- Szervezési kérdések és megoldások az erdőművelés területén – **Ormos Balázs** vezérigazgató, TAEG Rt.;
- A fatermesztés gépesítésének helyzete és tendenciái – **dr. Horváth Béla** egyetemi tanár, SE;
- Erdőművelési gépfejlesztések Szlovákiában – **Milan Mikles** egyetemi tanár, Zólyom;
- Erdészeti géppártás Magyarországon – **Fekete Gyula** elnök, vezérigazgató, MEFI Rt.

Természetvédelem és erdőfeltárás témakörben **dr. Kovács Mátyás** és **dr. Kosztka Miklós** egyetemi tanár tartottak vitaindító előadást. Felkért hozzászólóként **Besze Péter** a WWF részéről, **Wagner Tibor** (vonatkozó írását lásd az E.L. július-augusztusi számában) a MEFAG Rt.-től, **dr. Papp Tivadar** a MEFA Rt.-től és **Péterfalvi József** a soproni ERTI-től olvasta fel **Marosi György** igazgató előadását.

Káldy József levezető elnök kiemelte, hogy az Rt.-k 1997-ben 2,9 milliárdot költöttek műszaki fejlesztésre. A vagyonhoz képest kevés pénz jutott a feltárára. Jelenleg egy kilométer új földűt 1,2-2,5 millióba, míg a makadámút 12-14 millióba kerül.

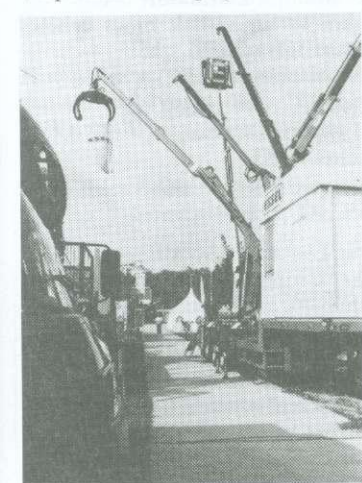
Dr. Papp Tivadar előadásából idézünk: Az erdők feltárása a nyilvánosság előtt zajló tevékenység, indokolt tehát több oldalról is foglalkozni vele. Különösképpen azért is, mert szervesen illeszkedik a természetközeli erdőgazdálkodás feltételeinek sorába, amelyek felsorolászerűen a következők:

- alapvető szemléletváltás a gazdálkodók részéről egy komplex erdőművelés irányába;
- élőhely-egyensúly megteremtése az erdő és vad között;
- az erdészeti szakigazgatás korszerűsítése, gondolok itt a tervezésre és felügyeletre;
- az erdészeti finanszírozás újragondolása, különös tekintettel a véleményem szerint halálraítelt szektorsemlegességre;
- és végül kiemelt feltétele a dr. Kosztka professzor úr előadásában szereplő – hasonlóan új szemléletet igénylő *területfeltáró hálózat kialakítása!*

Az előadás két idézetét érdemes azonban továbbgondolni éppen a komplex megoldásokra törekedve.

Professzor úr utal Leibundgutra: „Az erdőművelést megelőzi az útéptetés”, majd Hannes Mayerra: „egy ökológiailag orientált hegyvidéki erdőgazdálkodásban az első erdőművelési művelet az útéptetés”. Felvetődik a kérdés: vajon tudjuk-e minden esetben, hogy milyen hatású a fenti látványos alapelv kellő körültekintés nélküli alkalmazása az erdei életközösségre?

Ha ökológiai szemléletet említünk, hivatkozzunk magyar szerzőre is. Nevezetesen **dr. Lehmann Antalra**, a pécsi JPTE természetföldrajz professzorára, akinek 1993-ban jelent meg tanulmánya a Specimina Geographicában. Címe: A közlekedési pályák és a közlekedés hatása a talajtakaróra Délkelet-Dunántúlon. Mérésekre alapozva a következő megállapításokat teszi:

□ a domborzati viszonyok megváltoztatásával (részük, töltések, bevágások) speciális lejtőket alakítunk ki, ezeken szintén sajátos, a környezetüktől eltérő tulajdonságú talajok jönnek létre;

- a töltések kiépítésével az úttól távolabb is megváltoznak a vízviszonyok és ez kihat a terület talajainak további sorsára, alakulására.

Példaként említhető az a drénhatás, amely a bevágás feletti fállomány alatt jelentkezik a vízzáró réteg átvágásával, 1-2 vízgazdálkodási fokkal is csökkentve az adott részlet talajnedvességét. S a víz, mint legfontosabb ökológiai tényező változása, hatással van a felújulásra is.

Különösen igaz ez a Mecsek déli lejtőin uralkodó sekély termőrétegű talajok esetében, amelyek nem mállanak, nem agyagosodnak, hanem a homok irányában fejlődnek. Kémhatásuk bázikusabb mésztartalma nő.

A nedvesebb északi expozícióban a bevágások alatt nő a nedvesség, amely a bemosódás révén bázisban szegényebbé, savanyúbbá teszi a talajt.

Érdekes, de nem ismeretlen ellentmondásai az erdőfeltárásnak. A valóban ökológiai szemléletű hegyvidéki erdőgazdálkodásban a fentiek mérlegelése is alapvető kívánalom éppen a feltárandó állományok stabilitása szempontjából.

Az erdőrészeket megközelíthetősége így már sokkal izgalmasabb feladat számunkra a Mecsekben. Ugyanis a 78%-ban őshonos fafajokból álló természetserű állományainkban kötelező cél a természetes felújításra alapozott természetközeli erdőgazdálkodás, és hatványozottan igaz a területfeltárás elve.

Ezért viszont bővítenünk kell a feltárás eszközeit. A Dráva hullámterének éppen a téli időszakban víz alá kerülő értékes KST állományaink kimentése céljából ismételtelen alkalmazni kívánjuk a repülővágányos kisvasúti közelítést.

A hegyvidéken állandósuló igényt kell kielégítenie a kötélpályának, amelyet szerencsére saját vállalkozó finanszíroz és üzemeltet. Itt azonban feltétlenül meg kell említenünk: egy értékes eszköz beállítása nagyon szigorú költség-hozam-elemzés előzetes elvégzését igényli, melynek során a gazdálkodó a sikeres felújítás érdekében a természetvédelmi igényeknek is megfelelő többletköltséget vállal, amelyet éppen a természetvédelem még töredékében sem finanszíroz.

Ezzel eljutottunk a természetvédelem és erdőfeltárás gyakorlatához, amely hasonló ellentmondásokat tartalmaz. Tudom, hogy egy ilyen nagy ívű vitaülés nem foglalkozhat részletekkel. De a gyakorlat ebből áll. Sőt! Erdőrészekből. Tudott, hogy a védett természet területen nemcsak a fahasználat, hanem az erdőfeltárás is előzetes engedélyeztetésre kötelezett. Az elbírálás alapelveinek azonban egységesnek kell lennie. S a problémák itt jelentkeznek. Tehát nem a törvényekkel van a baj, hanem azok értelmezésével, nem az erdőgazdálkodás és természetvédelem között feszül az ellentét, hanem a végeken a természetvédelmi őr és az erdész, vagy műszaki vezető között.

Amikor a természetvédelmi őr egyedi elbírálás alapján megakadályozza egy engedélyezett felújítógátás megközelítését, s a probléma megoldására újabb 1 napos bejárásom legalább 6 mérnök és 2 technikus tart konzíliumot, akkor talán nem egyedül kérdőzöm: ugye, ilyen gazdagok azért nem vagyunk? Ezért nem tudok azonosulni az általam tisztelt Nisslein professzor úr gondolataival. Idézem: „Nem az a fontos, hogy az erdészeti szakma mit tart helyesnek, hanem az, hogy erről a társadalom különböző rétegei miként vélekednek?” A vélemény szabad, de a HOGYAN az jelenleg az erdészek felelőssége. Az előadásokat **Besze Péter**, **Wagner Tibor**, **dr. Szikra Dezső**, **Hibbey Alpár**, **Horváthné Sándor Erzsébet** hozzászólása követte.

A tárgyilagos szemlélő anynyit mindenféleképpen leszűrt a „két oldalon” állók mondanójából, hogy „érted haragszom, s nem ellened” helyzetet csak egy kifinomultabb és anyagi forrással is rendelkező szabályozás oldhatja. A konferenciát baráti beszélgetés követte. Többeknek feltűnt, hogy a vezetők hirtelen alakult „haditanácsot” tartottak a különteremben. Az ott elhangzottokról **Ormos Balázs** vezérigazgató adott kommunikét.

Önbecsapás

Az Állami Erdészeti Szolgálat az elmúlt évben jelentette meg a „Magyarország erdőállományainak főbb adatai – 1996” című rendkívül igényes kivitelű kiadványát, amely talán a világon egyedülálló részletességgel mutatja be egy ország erdőállományait.

Az ünneprontás szándéka nélkül egyetlen téma újragondolására teszek javaslatot, mivel az erdei termőhelyek fatermési potenciáljának a **jó–közepes–gyenge** kategorizálása egyfelől téves következtetések levonására ad lehetőséget a magyar erdők jóvedelemteremtő képességét illetően, másfelől nagymértékben gátolja az egyes régiók ökonómiai potenciálbeli különbségének a megjelenítését is, hiszen a kiadvány alapján hazánkban mindössze 4% a gyenge termőhely. A besorolással kapcsolatos anomáliát jellemzi, hogy a mezővidék erdővel csökkentett talajvédelmi rendeltetésű erdőknek (24. táblázat 150 ezer ha) még a fele sem tartozik a gyenge kategóriába (117. tábl. 68 ezer ha).

Fatermő képesség vonatkozásában megtévesztő lehet az EU átlagával való alábbi összehasonlítás.

1. táblázat

Tábl. száma		Magyarország	EU
3.	Átlagos fajlagos élőfakészlet m ³ /ha	172,0	123,0
	Fajlagos évi folyónövedék m ³ /ha	6,6	4,3
	Fajlagos évi fakitermelés m ³ /ha	4,4	2,9

Fenti mutatók értelmezéséhez ugyanis hozzátartozik, hogy az EU-ban igen jelentős arányt képviselnek a kis hozamú mediterrán, boreális és magashegységi erdők – talán realisabb lett volna a gazdasági erdők összehasonlítása –, általánosnak mondható a fatermési potenciált megközelíteni képtelen magánerdő-gazdálkodás, de különböző a fatermés számbavételi metodikája is.

Hazánkban a jó–közepes–gyenge besorolás fatermési alapon nyugszik (115. tábl.), ugyanakkor az értelmezés során elkülöníthetetlen a jóvedelemzőséggel való asszociálás. A jóvedelemzőség viszont a hozamon túl, annak minőségétől, továbbá igen nagy mértékben az erdőfenntartás költségességétől függ. Ezekre nézve az alábbi három táblázat tartalmaz mutatókat.

2. táblázat
Mennyiségi mutatók

Tábl. száma	Fatermő képességi kategóriák a fajlagos átlagnövedék alapján	%		
		jó	közepes	gyenge
117.	Az erdei termőhely fatermő képessége (1,7 millió ha)	42	54	4
118.	A termőhely fatermő képessége a fatermelési rendeltetésű erdőkben (1,4 millió ha)	47	52	1
165.	A faállományok fatermő képessége a fatermelési rendeltetésű erdőkben (1,4 millió ha)	41	52	7
259.	A 10 éven belül vágásérett faállományok fatermő képessége (0,3 millió ha), 31 fajlagos fatermése m ³ /ha	59	10	
		377	242	120

3. táblázat
Minőségre utaló mutatók

Tábl. száma	Fatermelés	minőségi	alternatív	mennyiségi
		%		
80.	Fatermelési cél szerinti területmegoszlás a fatermelési rendeltetésű erdőkben (1,4 millió ha)	9	52	39

Megmagyarázhatatlannak tűnik a mennyiségi és a minőségre utaló mutatók közötti korreláció teljes hiánya (41% jó, 9% minőségi, 7% gyenge, 39% mennyiségi fatermelés).

4. táblázat
Az erdőfenntartás nehézségére (költségességére) utaló mutatók

Tábl. száma	Egyes kiemelt termőhelyi tényezők aránya az összes erdei termőhelyen (1,7 millió ha)	%
90.	250 m alatti erdőterület aránya, mely régió jelentős része az erdőössztyepp klíma fluktuáló vagy állandó hatása alatt áll	69
97.	Előbbit belül az erdőössztyepp klíma aránya	25
101.	Többletvízhatástól független termőhelyek aránya	80
105.	Váz- és szikes talajok aránya	23
	Átlagos csapadék	5-800 mm

Fentiekkel jellemzett ökológiai körülmények alapján a magyar erdők jelentős része az erdőtenyészet természetes határán (cserepek), vagy már azon túl található (alföldi ültetvények és kultúrerdők nagy része), aminek következtében ezen erdők vitalitása – talán az akác kivételével – gyengébb a humidabb klíma erdeinél. Az őshonos állományok mindössze 57%-os területaránya (137. tábl.), valamint az erdőtenyészet számára meglehetősen kedvezőtlen klimatikus viszonyok miatt erdőfenntartási tevékenységünkben a munka- és költségigényes mesterséges felújítás az adottság oldaláról is igen nagy arányt képvisel.

Véleményem szerint Európában a gazdasági erdőkhöz viszonyítva fatermési adottságaink legfeljebb átlagosak, a fatermősség az átlagosnál rosszabb, az erdőfenntartás munka- és költségigényessége pedig átlag feletti. Mindezek az erdőgazdálkodás csekély jóvedelemteremtő képességében testesülnek meg. A piacgazdaságra való áttállással viszont elégtelen az az információ, amely a jóvedelemzőség helyett meglehetősen elnagyolt módon csupán a hozamokra utal. A gazdasági tisztánlátás érdekében az a javaslatom, hogy a jövőben a gyenge kategória tartalmazza a normatív úton megállapított mindenkor ökonómiai küszöb alatti erdőket, a jó és közepes kategóriát pedig fafajhoz és termőhelyi osztályhoz kötöten az e feletti szórásmező átlaga mentén lehetne kettéválasztani. A költség-hozam számításakor az ÁPV Rt. adataiból lehetne kiindulni és – tekintettel a közigazgatási környezet gyors változására – azt ötévente célszerű lenne megismételni.

Amennyiben nem változtatjuk meg a jó–közepes–gyenge kategorizálás alapelveit és célját, **az általunk kimutatott néhány százalékos gyenge kategória alapján az ágazatnak nincs erkölcsi alapja költségvetési támogatásért folyamodni.**

Megjegyzés: Az arab számú táblázatok a „Magyarország erdőállományainak főbb adatai – 1996” című kiadványra utalnak.
Bartha Pál

Erdészeti vezetők rögtönzött eszmecseréje

A szakmapolitikai fórumon, valamint a kiscsoportos beszélgetésekben felvetett gondolatok arra készítettek dr. Koloszar József rektort és Ormos Balázs vezérigazgatót, mint soproni „házigazdákat”, hogy a felmerült igényeknek megfelelően egy rögtönzött eszmecserére kínáljon alkalmat a jelen lévő vezető erdész szakembereknek. Utólagosan megállapítható, hogy remek összejvetel volt, hiszen ilyen körben operatív szakmai vitára még nemigen került sor. Jelen volt 23 vezető kolléga (SE 2 fő, KVI 1 fő, AESZ 3 fő, Természetvédelem 2 fő, ERTI 1 fő, ÁPV Rt. 2 fő és 12 fő erdőgazdasági vezérigazgató). A barátai borogatás mellett komoly, a jövőt is érintő kérdésekben folyt a vita. Így a Soproni Egyetem oktatójáról, a kikerülő mérnökök rendkívül jó tudásszintjéről, a kutatási együttműködés jövőjéről, beleértve az ERTI-t is. Szó esett az erdőgazdálkodás jövőbeni célszerű szervezeti rendjéről, az erdőgazdálkodás eredményességéről, a szakmai munka színvonaláról, elvárásairól. Kiemelt feladatként került előtérbe az erdőgazdálkodásunk hiteles elfogadtatása szakmán belül és kívül is. *(A szervezők és résztvevők részéről ezúton is elnézést kérünk munkatársainktól „különülésünkért”, bízunk benne, hogy a megbeszélés eredménye valamennyiünk javát szolgálja.)*

A Soproni Egyetem Tanácsa Ünnepi Tanévnyitó Egyetemi Tanácsülésén

HONORIS CAUSA DOCTORRÁ avatta

DR. SOLYMOS REZSŐ okleveles erdőmérnököt,
címzetes egyetemi tanárt, az MTA levelező tagját;

DR. KUBINSZKY MIHÁLY okleveles építészmérnököt,
Prof. emeritus egyetemi tanárt, a műszaki tudományok doktorát.

„PRO UNIVERSITATE SOPRONIENSI” kitüntetésben részesültek:

DR. RUDOLF PATT okleveles faipari mérnök,
egyetemi magántanár, tudományos tanácsos;

BAKONYI GÁBOR okleveles faipari mérnök,
a FALCO Sopron Kft. ügyvezető igazgatója.

SOPRONI EGYETEM KIVÁLÓ DOLGOZÓJA kitüntetés
TAKÁCS GYÖRGY GÁBOR nyugalmazott nyelvtanár részére.

EMBER AZ ERDŐÉRT ALAPÍTVÁNY emékelem átadása:

Prof. emeritus dr. Szodfridt István erdőmérnök,

Kondor Endre erdőmérnök,

Szaszik Mária erdőmérnök,

Bujtás Zoltán erdésztechnikus.

DÍSZOKLEVELEK ADO MÁNYOZÁSA:

Vasoklevélben részesült:

Dr. Szeles István

Gyémántoklevélben részesültek:

Abonyi István, Barthos Tibor, Iharos Frigyes, Szerémy György,
Tilesch György, Vasvári László.

Aranyoklevélben részesültek:

Balogh Béla, Cserjés Antal, Faragó Kornél, Gertheis Antal,
Halász László, Dr. h.c. Igmándy Zoltán, Klemencsics István,
Krassay János, Lutonszky Zoltán, Mészáros István, Mersich Endre,
Palotás Ferenc, Pammer László, Perédy István, Dr. Simon Miklós,
Sipos Sándor, Stubits János (1997-ről), Szabó Pál, Dr. Szendrey István,
Szilágyi József, Dr. Szontagh Pál, Takács Zoltán, Torondy Kálmán,
Ujházy Béla, Dr. Vaszary Pál, Vörös István.

ALMA MATER EMLÉKÉREMBEN részesültek:

Nyári László okl. erdőmérnök, Szulcsán Gábor okl. erdőmérnök,
Vajthó Csaba okl. faipari mérnök, Hudra András okl. faipari mérnök,
Bata Marianna földmérő mérnök, Kovács Katalin földmérő mérnök.

LUX ANDRÁS okleveles kohómérnök egyetemünk volt hallgatója és
oktatója felajánlása alapján jutalomban részesültek:

Juhász Mihály IV. évf. faipari mérnökhallgató elektronika tárgyból elért
kiemelkedő teljesítményéért **Dr. Boleman Géza** professzor úr emlékére;

Kalicz Péter IV. évf. környezetmérnök hallgató elektronika és
számítástechnika tárgyból nyújtott kiváló teljesítményéért

Dr. Kántás Károly professzor úr emlékére;

Takács Edina V. évf. környezetmérnök hallgató kémia tárgyból nyújtott kiemelkedő
teljesítményéért, **Dr. Proszk János** professzor úr emlékét felidézve;

Illyés Gábor II. évf. faipari mérnökhallgató fizika és matematika
tárgyból nyújtott kiváló teljesítményéért

Dr. Simonyi Károly professzor úr tiszteletére.

HIBBEY ALBERT okl. erdőmérnök felajánlása alapján jutalmat kap:

Márton Gábor III. évf. faipari mérnökhallgató, mint a legjobb tanulmányi
eredményt elért magyar anyanyelvű külföldi hallgató.

(Ref: Abonyi István)

Molnár Sándor professzor Zólyomi kitüntetése

A Zólyomi Műszaki Egyetem rektora a faanyagtudomány területén kifejtett kiemelkedő szakmai munkásságáért és a Zólyomi, illetve Soproni Egyetemek kapcsolatainak elmélyítésében kifejtett tevékenységéért 1998. augusztus 23-án a „Zólyomi Egyetem emlékérem” kitüntetést adományozta *dr. Molnár Sándornak*, a Soproni Egyetem tanszék-vezető egyetemi tanárának.

További eredményes munkát kívánunk.

A tölgy éneke

címen jelent meg nemrég több mint félszáz verssel *Cserjés Antal* erdőmérnök verseskötete. A szép borító kedvet ad a kötetet kézbe venni.

A versek egy érzelmeiben gazdag erdősz „tölgynyi életének” hangulatvillanásai. Bizony sok verset fró amatőr költő boldog lenne, ha ily szép kiadható kiadványban jelenhetne meg az örökkévalóságnak szánt egy-egy szép gondolata. Mily boldog lehet, ki indulás előtt azt érzi:

„Csalnak a völgyek
rejteken rejő
ösvények messze
fel, hol a felhő
megáll és lopva
pihen az ormon:
Indulok!... S itt lenn
hagyom a gondom!”

Isten éltesen sokáig Tóni Bácsi!
Pápai Gábor

Erőtéljes,
jól fejlett 1 éves magági
Turkesztáni-Pusztá szil
csemete 200 000 db eladó.
Ár: 5 Ft/db,
nagy tételben árengedmény
megegyezés szerint.
Domokos Gergely,
4211 Ebes, Csemetekert
Telefon: 52-366-014.

DR. BARTHA DÉNES

Veszélyeztetett erdőtürsulásaink IX. Sziklaerdők

Korunk egyik legszomorúbb és leglátványosabb jelensége természeti környezetünk pusztítása. A fajok eltűnése gyorsuló ütemben halad, s vérszenen zsugorodnak a természetes, természetközeli élőhelyek területei is. A védett és veszélyeztetett fajok listája mellett most készült el hazánkban a veszélyeztetett, védendő élőhelyek, türsulások összeállítása, mely várhatóan a közeljövőben jogszabály formájában nyilvánosságra kerül. Ebben a sorozatban a veszélyeztetett erdőtürsulásokat, veszélyforrásait és megóvásuk lehetőségeit mutatjuk be, tudva azt, hogy az erdőterületeken végbe-menő degradációt csak az erdészek állíthatják meg és fordíthatják vissza.

Középhegységeink sziklagerincein, sziklás csúcsain, meredek lejtőin általában 300 m tszf. magasság felett alakulnak ki a sziklaerdők. Termőhelyük mezoklimatikus okok miatt szárazabb vagy hűvösebb a klímaövhöz képest. Mindenféle tömör kőzet (mész, dolomit, andezit, gabbró, bazalt, riolit stb.) létrejöhetnek, többetvízhatástól független köves-sziklás vázlatalon, vagy ritkábban sekély termőrétegű kőzetes talajokon (ranker, rendzina, erubáz) állnak állományaik. Az orográfiai és edafikus okok elsődlegesen határozzák meg a sziklaerdők létét. A kedvezőtlen termőhely miatt állományaik nyíltak, két vagy több lombkoronaszintűek. A sziklaerdők fafajösszetétele változatos, függ a tengerszint feletti magasságtól, domborzati sajátosságoktól, földrajzi elhelyezkedéstől. Magasabb régióban még állományalkotó szerephez jut a bükk (*Fagus sylvatica*), az alacsonyabb régiókban a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*) csak ritkán, lokálisan nagyobb elegyarányú. Sikeresek viszont a generatív úton jól újuló, plasztikus gyökérzetű fajok, mint a magas kőrös (*Fraxinus excelsior*), kis- és nagylevelű hárs (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos*), hegyi, korai és mezei juhar (*Acer pseudoplatanus*, *A. platanoides*, *A. campestre*), valamint a lisztes, déli és barkócaberkenye (*Sorbus aria*, *S. graeca*, *S. terminalis*). Ritkán előfordul az olasz tölgy (*Quercus virgiliana*) és a gyertyán (*Carpinus betulus*) is. A Dunántúli-középhegységben jellemző a virágos kőrös (*Fraxinus ornus*) föllépte.

Bár a fényviszonyok kedvezők, az edafikus okok miatt a cserjeszint borítása alacsony, vagy legfeljebb közepes. A sziklás termőhelyeken tipikus a szirti gyöngyvessző (*Spiraea media*), a madár-birs-fajok (*Cotoneaster* spp.), a köszméte (*Ribes uva-crispa*) meglete, továbbá ükörke (*Lonicera xylosteum*), bibircses kecskerágó (*Euonymus verrucosus*), húsos som (*Cornus mas*), mogyoró (*Corylus avellana*), pukkanó dudafürt (*Colutea arborescens*) és a Bükkben, valamint a Mátrában a ritka havasi iszalag (*Clematis alpina*) fordul elő. A sziklaerdők gyepszintjére a mozaikos megjelenés, az alacsony vagy közepes borítás és a fajgazdagság jellemző. A magasabb régióban lévő üdőbb típusaiban számos üde lomberdei faj jelenik meg, az alacsonyabb régióban viszont jónéhány, száraz tölgyesekre jellemző fajt is találunk. Tipikus sziklaerdei fajoknak (is) tarthatók a nyúl-farkfüvek (*Sesleria* spp.), tarka nádtippán (*Calamagrostis varia*), fehér sás (*Carex alba*), lila csenkesz (*Festuca amethystina*), törpe sás (*Carex humilis*), mérges sás (*Carex brevicollis*), bajuszos kásafű (*Oryzopsis virescens*), Waldstein-pimpó (*Waldsteinia geoides*), magas csukóka (*Scutellaria altissima*). A magasabb régiókban lévő és hűvösebb északias oldalakon tenyésző sziklaerdők számos ritka és hidegkori reliktum fajt őriznek, ilyenek a havasi hagyma (*Allium victorialis*), harangláb (*Aquilegia vulgaris*), havasi ikravirág (*Arabis alpina*), szirti búzavirág (*Centaurea mollis*), poloskavész (*Cimicifuga europaea*), enyves aszat (*Cirsium erisithales*), kövi szeder (*Rubus saxatilis*), szürke bogáncs (*Carduus glaucus*), medvefű kankalin (*Primula auricula*), hármalevelű macskagyökér (*Valeriana tripteris*). Az erózió miatt a sziklalakó mohafajok száma jelentős, fontosabb képviselőjük a nagysüvegű moha (*Encalypta ciliata*), továbbá a *Scapania punctata* és *Cephalozia bicuspidata*.

A sziklaerdők csoportosításában a tengerszint feletti magasság, a földrajzi helyzet, a vegetációtörténeti múlt játszik elsősorban szerepet. Az Északi-középhegységben a Kárpátok közelsége, a szubkontinentális klímahatás, több hegység jelentős tengerszint feletti magassága miatt négy változatot lehet felismerni. A Bükkhegység 800 m-nél magasabb részein leginkább dolomiton találjuk a sziklai bükköst (*Sesleria - Fagetum*). A szélsőséges edafikus tényezők ellenére a makroklimának köszönhetően a bükk még állományalkotó szerephez jut. A korábban már említett reliktum fajokon kívül a dekoratív, védett harangláb (*Aquilegia vulgaris*), madársisakok (*Cephalanthera* spp.), vörösbarna nőszőfű (*Epipactis atrorubens*) említhető még itt. Ugyancsak a Bükk-hegységben hasonló tengerszint feletti magasságnál, de meredek, északias dolomit lejtőkön a hársas-berkenyést (*Tilio - Sorbetum*) találjuk. A bükk itt már alárendeltebb szerepet játszik, dominál a kislevelű és nagylevelű hárs (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos*), melyekhez lisztes berkenye (*Sorbus aria*) elegyedik. Relikum fajokban ugyancsak gazdag élőhely, a további növények közül a védett fürtös kőtörőfű (*Saxifraga paniculata*) emelendő ki. A Zempléni-hegység északi részén szilikátos alapkőzet (riolit, andezit) az ún. szilikát sziklaerdőt (*Sorbo - Quercetum*) lehet meg-

Újonnan felfedezett kosborfélé - melyet Tallós Pál erdőmérnökről neveztek el

a KLTE Növénytani Tanszékének kutatói, Molnár V. Attila, Vidéki Róbert és Sulyok József a Bakonyban, Nyírád község határában, egy változó vízgazdálkodású tölgyesben, 1996-ban egy addig ismeretlen kosborfélére, az önmegporzós nőszőfűfajra bukkantak, amelyet a nyírádi Bakonyalja flórájának - sajnos fiatalon elhunyt - kiváló kutatója, Tallós Pál erdőmérnök tiszteletére Tallós nőszőfű (*Epipactis tallósii*) névre kereszteltek.

Ez a 10-40 centiméter magasra növény, augusztusban virágzó faj várhatóan előkerül Somogy, Zala, illetve az Őrség és a Kisalföld üde lomberdeiben is.

Dr. Hajdú István

figyelni. Az alacsonyabb tengerszint feletti magasság, a tápanyagban szegény termőhely miatt itt érdekes módon a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*) az állományalkotó, jellemző elegyfája a lisztes és madárberkenye (*Sorbus aria*, *S. aucuparia*). A gyepszintben elsősorban xerotherm tölgyes és acidofrekvens fajok tenyésznek.

Az Északi-középhegység legelterjedtebb sziklaerdő társulása a hárs-kőrös sziklaerdő (*Tilio-Fraxinetum*), mely a Tornai-Karszton, a Bükkben, a Mátrában, Karancson és a Börzsönyben többfelé megfigyelhető. Ez a posztglaciális reliktum társulás számos kontinentális karakterű fajt őriz, jellemzője még a tavaszi geofita aszpektus és több nitrofitá jelenléte. A kis- és nagylevelű hárs (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos*) kívül domináns a magas kőrös (*Fraxinus excelsior*), s nagyon jellegzetes a sokszor kisebb fává is megnövő húsos som (*Cornus mas*) megjelenése. Inkább az alacsonyabb régiókban, széljárta, a környezeténél kissé szárazabb termőhelyeken tenyészik ez a társulás.

A Dunántúli-középhegységben az alacsonyabb tengerszint feletti magasságok, a hegységet felépítő kevésbé változatos kőzetek, a magashegységekkel való kapcsolat hiánya miatt csak egyetlen társulást lehet elkülöníteni, az elegyes karszterdőt (*Fago - Ornetum*). Ez a Pilisben, a Budai-hegységben, a Vértesben, a Bakonyban és Balaton-felvidéken található társulás sajátos, kevert jelleget ölt, mely az északias kitettségű dolomitlejteknek és a szubmediterrán klímahatásoknak egyaránt köszönhető.

A fajok közül a szubatlanti jellegű bükk (*Fagus sylvatica*) és a szubmediterrán jellegű virágos kőrös (*Fraxinus*

ornus) játszik állományalkotó szerepet, érdekes elegyfák a bennszülött berkenye kistajók (*Sorbus spp.*). A Déli-Bakonyban ebben a társulásban él a tiszafa (*Taxus baccata*) is.

A cserjefajok közül még a szép, ritka fanyarkát (*Ame-lanchier ovalis*) és a molyhos madárbirset (*Cotoneaster to-mentosus*) kell említeni. Az északias kitettség és a dolomit sajátos reliktumőrző tulajdonsága miatt itt is több értékes hidegkori maradványfajjal találkozunk. Nyugat-Dunántúlon a Kőszegi-hegységben a veleimi Péterics-hegyről sziklai erdeifenyves-társulást (*Calamagrosti variae - Pinetum*) írtak le, ahol az erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) jut állományalkotó szerephez. Az Alpok és a Kárpátok zord bércein tenyésző sziklai erdeifenyves hazánkban nagyon kis területen és sajnos erősen átalakulófélben létezik.

A sziklaerdők mindig kisebb foltokban, extrém termőhelyeken jelennek meg. Talajvédő és ritka, sok esetben reliktum fajt őrző szerepük miatt különleges védelmet érdemelnek, a gazdálkodást és háborútást meg kell szüntetni. E véd-erdők könnyen sebezhetőek, az itt-ott elkövetett tarvágások, fenyvesítések, a nagyvadállomány és a turizmus több állományukat tönkretette vagy erősen degradálta. Erózióra hajlamos, sekély termőrétegű hegyvidéki élőhelyeken tarvágások és sikertelen felújítások után magas kőrös, illetve kislevelű és nagylevelű hárs konszociációk is kialakulhatnak. Ezek a „másodlagos sziklaerdők” azonban szegényes és jellegtelen fajkészletűek, a termőhely degradálódása miatt azonban nem, vagy csak nagyon lassan tudnak visszaalakulni az eredeti erdőállományukhoz.

EGY KIÁLLÍTÁS ÉPEI

MEZŐGAZDASÁGI GÉPEK, TECHNOLÓGIÁK, ALAPANYAGOK,
TERMELÉSI RENDSZEREK GYÁRTÓINAK ÉS FORGALMAZÓINAK
JELENTKEZÉSÉT VÁRJUK NÉPSZERŰ MEZŐGAZDASÁGI KIÁLLÍTÁSUNKRA

AGRO+MASHEXPO '99

1 9 9 9 . M Á R C I U S 1 0 - 1 4 .

19. NEMZETKÖZI MEZŐGAZDASÁGI ÉS MEZŐGÉP KIÁLLÍTÁS
BUDAPESTI VÁSÁRKÖZPONT

Információ és jelentkezés:
Hungexpo Rt. Tel.: 263-6538

START DESIGN STUDIO

AGRO+MASHEXPO – A KORSZERŰ MEZŐGAZDASÁG PIACA

A vadkörte rovarvilága

A vadkörte (*Pyrus pyraeaster*) európai elterjedésű, közepes termetű, esetenként 200 éves kort is megérő fafaj. Sík, domb-, és hegyvidéken egyaránt előfordul, igen sokféle élőhelyen megél. Már ezen tulajdonságai is előrevetítik, hogy rovarvilága viszonylag gazdag, változatos lehet. Herbivor rovaregyüttese fajgazdagságát és összetételét nagyban befolyásolja továbbá az a tény is, hogy számos viszonylag közeli rokon fa és cserjefajjal együtt tenyészik. A rokon növényfajok rovarfaunája között általában a rokonság mértékével arányos hasonlóság figyelhető meg, így a vadkörte is osztozik a *Malus*, *Sorbus*, *Crataegus*, *Prunus*, *Cerasus* nemzetségek rovarfaunájának jelentős részén. Természetesen az oligofág és polifág fajokon túl számos specialista fajt is eltart.

A rajta táplálkozó ízeltlábú fajok száma a becslések szerint 300 körül van. A fajegyüttes mintegy 10-15%-a *Pyrus* specialista, ennek mintegy harmada lehet azoknak a fajoknak a száma, melyek kizárólag a vadkörten élnek. Egyes nemesített és termesztett körtefajták „megörökölték” a vadkörten élő herbivor rovarfajok túlnyomó részét. Közülük számos faj időnként jelentős károkat is okozhat.

A vadkörte tipikus rovarbeporzású faj, mely már áprilisban, a lombfakadással egy időben virágzik. Virágait igen sok rovarfaj keresi fel. Mivel viszonylag korai virágzása idején az időjárási viszonyok mostohák is lehetnek, beporzásában kiemelt szerepet játszanak a nagy testű méhfajok, mint pl. a poszméhek (pl. *Bombus* fajok). Ezek ugyanis a kisebb testű méhekkel (pl. háziméh) ellentétben borús és hidegebb időszakokban is aktívak.

Az *Apiomyia bergenstammii* nevű gubacsszúnyog gyakran tömegesen lepi el rügyeit. Mogyoró nagyságú, gömbölyded gubacsai augusztusra válnak szembetűnővé. Több más vad és nemesített gyümölcs mellett a vadkörten is felléphet a nagy vörös rügymoly (*Recurvaria leucateilla*), mely kezdetben a fakadó rügyek belsejét rágja ki, később pedig a fiatal hajtásokat sodorja össze, ezzel megakadályozva a levelek normális kifejlődését.

A vadkörte levele bőrszerű, kemény kutikulájú, ezért a lombrágó lepkehernyők nem különösebben szeretik. Májusban, mikor levelei még puhábbak, számos araszoló faj (*Operophtera brumata*, *Erannis defoliaria*, *Colotois pennaria*), és a gyapjaslepke (*Lymantria dispar*) hernyói is táplálkozhatnak rajta. A gyakran együtt előforduló, szintén polifág gyűrűslepke (*Malacosoma neustria*) és aranyfarú lepke (*Euproctis chrysorrhoea*) hernyói nemigen kedvelik a vadkörte leveleit, azt csak más tápnövény híján fogyasztják.

Habár nem kizárólag vadkörten él, de nevében is jelzi a vadkörtevel való szoros kapcsolatot az éjjeli nagy pávaszem (*Saturnia pyri*). E nagy termetű, igen látványos lepkével sajnos egyre ritkábban találkozhatunk, Európa számos országában védett státusz élvez. A vadkörte lombzatának másik gyakori és jellegetes levélrágó hernyója a feltűnő színű *Diloba coeruleocephala*. Tipikus mimikri faj, színében, megjelenésében utánozza a mérgező tápnövé-

nyen élő hernyók riasztó színezetét, holott maga teljességgel ártalmatlan.

A leveleken kivázasító rágást végeznek a füstösszárnyú levéldarázs (*Caliroa cerasi*) nyálkás, cseppszerű, csoportosan tevékenykedő lárvái. Évente két nemzedéke van, általában a második nemzedék rágása a szembetűnő.

Nemesített körteken igen ritkán, a vadkörten viszont annál gyakrabban van jelen a kétnemzedékes vadkörte törpemoly (*Nepticula pyri*) és a körtelakó törpemoly (*Nepticula pyricola*). Az igen kis méretű lepkéket általában nemigen vesszük észre, a leveleken található kacskaringós aknákat viszont már sokkal könnyebb megtalálni és felismerni. Akárcsak a körtelevél-keskenymolynak (*Parornix anguliferella*) a levél felszínén készített nagyobb méretű, foltszerű aknáit, melyek a leveleket sátorszerűen összehúzzák.

A fiatal leveleket torzítja, és a főérrel párhuzamosan besodorja a körtelevél-gubacsszúnyog (*Dasineura pyri*). Ebben a pirosas színezetű sodratban élnek lárvái. A megtámadott levelek korán elszáradnak és lehullanak.

A levelek és a fiatal hajtások torzulását, barnulását, száradását, a virágok és a kis körték lehullását okozza a körtelevélbolhalárvák szívogatása (*Psylla pyrisuga*, *P. pyri*, *P. pyricola*). Nem teljesen tisztázott, hogy ezen tünetekért milyen mértékben okolhatók maguk a levélbolhák, illetve az általuk terjesztett kórokozók (mikoplazmák, baktériumok, vírusok).

A vadkörte törzsében a kis farontó (*Zeuzera pyrina*) és a nagy farontó (*Cossus cossus*) hernyói is megtalálhatók. Elhalt fájában számos cincérfaj kifejlődhet. Gyakran kel ki belőle kis hőscincér (*Cerambyx scopoli*), leginkább azonban a *Phymatodes testaceus* faj választja tápnövényeit.

Fásodott hajtásain több pajzstetű faj szívogat (pl. *Epidiaspis leperii*, *Quadraspidiotus pyri* és *Q. marani*). E pajzstetvek számos más, *Rosaceae* családba tartozó fa-, és cserjefajon is előfordulhatnak.

A vadkörte termésének ízét csak a finnyás ízlésű ember tartja túlzottan fanyarnak. Számos rovarfaj kifejezetten kedveli, sőt kizárólagos táplálékforrásként hasznosítja. A fiatal körték idő előtti lehullását okozza a körte-gyümölcsdarázs (*Hoplocampa brevis*). A mogyorónyi lehellott körtéken gyakran észrevehető a lárvá befurakodási nyílása, melyen keresztül gyakran a vörösesbarna ürülék-rágcsálék is kibukkan. Mint ahogyan a tudományos név is jelzi, kizárólag a *Pyrus* nemzetségre korlátozódik az egynemzedékes körtemoly (*Laspeyresia pyrivora*) tápnövényeinek köre. Termesztett fajtákon és a vadkörten egyaránt gyakori faj. Munkálkodása kezdetben nehezen ismerhető fel. A frissen kelt hernyók a körte magházáig furakodnak be, és ott a magokon táplálkoznak. A fertőzött körték nem hullanak le, így a faj jelenlétére kevés külső jel utal. A fiatal körték normálisnál gyorsabb növekedését és torzulását okozzák a körtetermés gubacsszúnyog (*Contarinia pyrivora*) lárvái. Egy termés belsejében akár 100, fehéres színű, mozgékony lárvát is találhatunk, melyek a magház körüli részben táplálkoznak. A vadkörte mellett más körtefajokon és galagonyákon is előfordul a körteeszeleny (*Rhynchites giganteus*), mely a fiatal körték kocsányának megrágásával azok fonnyadását okozza. Ezen túl gyakran a termés felületét keskeny csíkokban hámozza.

A vadkörten élő herbivor rovarok sajátos csoportját képezik a gazdaváltó életmódot folytató *Anuraphis* levéltet-

vek. Magyarországon számos fajuk ismert. Egyik nemzedékük a körtelevelék főere mentén szívogat, ezzel a levelet torzítja. Másik nemzedékük valamilyen lágy szárú növényen fejlődik. Így például a vadkörte és a martilapu (*Tussilago farfara*) között ingázik az *Anuraphis farfarae*, a vadkörte és a földitömjének (*Pimpinella* fajok) között teszi ugyanezt az *Anuraphis cationi* nevű faj.

Talán ez a rövid ismertető is megfelelően érzékelteti, hogy a vadkörte számos, más érdeme mellett a rovarvilágot is nagyban színesíti és növeli erdeink biológiai sokszínűségét.

Dr. Csóka György

Az év fájaként választható fajok

Tudományos név	Magyar név	Év
<i>Acer campestre</i>	mezei juhar	
<i>Acer platanoides</i>	korai juhar	
<i>Acer pseudoplatanus</i>	hegyi juhar	
<i>Alnus glutinosa</i>	mézgás éger	
<i>Betula pendula</i>	bibircses nyír	
<i>Castanea sativa</i>	szelídgesztenye	
<i>Cerasus avium</i>	madárcseresznye	1996
<i>Cerasus mahaleb</i>	sajmeggy	
<i>Fraxinus angustifolia</i> ssp. <i>pannonica</i>	magyar kőris	
<i>Fraxinus excelsior</i>	magas kőris	
<i>Fraxinus ornus</i>	virágos kőris	
<i>Juniperus communis</i>	közönséges boróka	
<i>Malus sylvestris</i>	vadalma	
<i>Padus avium</i>	zselnicemeggy	
<i>Populus alba</i>	fehér nyár	
<i>Populus nigra</i>	fekete nyár	
<i>Populus tremula</i>	rezgő nyár	
<i>Pyrus pyraeaster</i>	vadkörte	1998
<i>Quercus pubescens</i>	molyhos tölgy	
<i>Quercus virgiliana</i>	olasz tölgy	
<i>Salix alba</i>	fehér fűz	
<i>Salix fragilis</i>	törékeny fűz	
<i>Sorbus aria</i> agg.	lisztes berkenyék	
<i>Sorbus aucuparia</i>	madárberkenye	
<i>Sorbus domestica</i>	házi berkenye	
<i>Sorbus torminalis</i>	barkócaberkenye	
<i>Taxus baccata</i>	tiszafa	
<i>Tilia cordata</i>	kislevelű hárs	1997
<i>Tilia platyphyllos</i>	nagylevelű hárs	
<i>Tilia tomentosa</i>	ezüst hárs	
<i>Ulmus glabra</i>	hegyi szil	1999
<i>Ulmus laevis</i>	vénic-szil	
<i>Ulmus minor</i>	simalevelű mezei szil	
<i>Ulmus procera</i>	érdeslevelű mezei szil	
<i>Quercus robur</i>	kocsányos tölgy	
<i>Quercus petraea</i> agg.	kocsánytalan tölgyek	
<i>Quercus cerris</i>	csertölgy	
<i>Pinus sylvestris</i>	erdeifenyő	
<i>Fagus sylvatica</i>	bükk	
<i>Carpinus betulus</i>	gyertyán	

Mese a körtéről

Élt egyszer egy gazda, akinek volt egy hatalmas körtefája. Ősszel gyönyörű, aransárga körték mosolyogtak rajta. A gazda minden arrajáró gyereket megszólított: „Hé gyerek! Kell-e körte?” és mindegyiknek adott egyet.

Teltek az évek. A gazda megöregedett, érezte halála közeledtét. Végre elhatározta, hogy kedves körtéi közül hármat temessenek mellé. Így is történt.

A fia már nem volt ilyen jószívű. A kertet, és benne a híres körtefát magas fallal kerítette körül és szigorúan őrizte: ne dézmálja senki az ő gyönyörű körtéit.

Az öreg azonban jól ismerte fiát, nem is véletlenül végrendelettel úgy, ahogy. A harmadik évben apró körtefák bukkantak fel a sírján.

Teltek az évek. A körtefák a síron egyre terebélyesedtek, és ősszel gyönyörű, aransárga körték mosolyogtak rajtuk. Ha pedig egy gyerek ment át a temetőn, a fák lombjai suttogni kezdtek: „Hé gyerek! Kell-e körte?”

A jószívű és bölcs öreg gazda keze így osztott örömet – még sok-sok évvel halála után is.

Ribbecki von Ribbeck úr

(Majtényi Zoltán fordítása)

Havellandi Ribbeckben élt kivált von Ribbeck úr, s kertjében körtefa állt, s ha jött az aranyló szüretidő, s lomb közül száz körte csillant elő, midőn a torony delet kongatott, Ribbeck úr két zsebét megtömte ott, s lurkó ha fapapucsban arra jött, így szólt: „Kell-e körte, kis kölkök?” S csitri ha jött, így szólt: „Jer kicsi lány, ide süss, ez a körte tied ám!” ...

Így ment ez sok évig, míg Ribbeck úr dicséretes élte be nem alkonyult. Végét sejtőn – virult szép szüretidő, s lomb közül száz körte kacagott elő – így szólt von Ribbeck úr. „En most elhunytok. Hozzám a síromba körtevel rakjatok.” S harmadnap a kettős fedél alatt, Ribbeck úrral a menet kihaladt, s lásd ájtatos arccal a zsellért, a pórt: „Jézus, te vagy bizodalمام!” – dalolt, s szívük szakadt, úgy ríttak a pulyák: „meghótt a jó úr! Mán most körtevel ki ad?” ...

Így ríttak a pulyák. Igazuk mégse volt. Hej, rosszul ösmerték vén Ribbeck apót; a szűkmarkú, persze, az új fukar úr óta kertjét s körtefáját cudarul. Ám az öreg sejtette, mire ránt, s élt gyanúporral enfia iránt, jól tudta mit tett akkor és miért, midőn körtét a sírhantjába kért, s halomból három év múlva már ki is sarjadt a kis körtecsíra-szár.

S telt múlt a sok év rendületlenül, a sírja már rég fa terebélyesül, s ha virul aranyló szüretidő, lomb közül ismét körte csillant elő. S kislegény ha jó templomudvaron, így zúg a fa: „Körtevel kérsz-e angyalom;” ... S lányka ha jó, így sűg: „Jer csak kis cseléd, süss ide, lásd, ez a körte tied” ...

Így oszt két kézzel áldást von Ribbeck úr havellandi Ribbeckben szakadatlanul.

Theodor Fontane

Az óriások földjén (6)

Az óriások útján

Közel ötszáz kilométeres útszakasz állt előttünk. Dzsoni látszólag nyugodtan készülődött. Mi kevésbé. Még Tacoma-ban jegyezte meg – látván buszunkat – egy kint élő kolléga, hogy a Grants-hágónál, majd a Csendes-óceánhoz vezető terepszakaszon gondjaink lehetnek. Nem tudtuk, hogy mire gondolt. Ám már a Kalifornia felé vezető autópályán is hideglelést kaptunk Dzsoni vezetési technikájától. Többször azon csíptük, hogy lóbuszülésben ül a széknél, mint egy indiai fakír, és bal kezével egykedvűen babrálja – ha kellett – az automatikát.

Sziklai professzor figyelmeztetett, hogy Kaliforniába csak szigorú vámvizsgálat után engednek be. Dobjunk el minden növényi származékot. Gyümölcsöt, csemetét – ha van valakinél –, mert úgyis elveszik. Az autóbusz rögvest egy állatkerti majomházhoz kezdett hasonlítani, ahol éppen etetés folyik. Degeszre tömtük magunkat banánnal, narancssal, almával, kinek mi volt az elemőzsis kosarában. A határon valóban lezárt sorompó fogadott. A kis faházból egy pörgelalapos cerberus szállt fel a buszra, és előadta mondókáját. Kaliforniát elsősorban északról fenyegeti veszély. Keletről a nevadai sivatag, délről Mexikó, nyugatról a Csendes-óceán határolja, így a növényi kártevőket csak az északról jövők hurcolhatják be. Márpedig mi északról jövünk, így adjunk elő mindent, ami államuk virágzó kertészetére veszélyes. Yes, mondta Somogyi Zoli. Miután meggyőztük, hogy nálunk nincs semmi kórt és kárt okozó élőlény, figyelmeztettük, hogy továbbra is legyenek nagyon éberek, mert hozzánk is behurcolták a kaliforniai pajzstetűt. A kolorádóbogár csfokos kabátjával – melyet a Természet életfogytiglan Amerikába ítelt – is átszökött valahogy. Nem értette teljesen az intelmet, de kutakodás nélkül átengedett.

A napfényes Kaliforniában voltunk. A Szent György-foknál pillantottuk meg a Csendes-óceánt. Megilletődve paskoltam bele a Nagy Vízbe, miközben körülöttünk pelikánok hada bombázta jó tíz méter magasból alábukva a halrajokat. Hétezer-negyszáz kilométerre voltunk az otthonától. Számomra

A károsító megkezdte működését

hihetetlennek tűnt. (Itt engedjen meg a kedves olvasó egy személyes megjegyzést. Azt, hogy az útról elkészíthettem egy nyolcvanperces filmet is, azt, hogy élményeinket az Erdészeti Lapok hasábjain közreadhatom, az erdőgazdaságok támogató kollektíváinak köszönhetem, amit most a nyilvánosság előtt ismételtelen megteszek.)

Ott álltunk a Nagy Víz partjánál. Kelet felé a világ legnagyobb hatalma, nyugat felé a víz túlsó partján ... értek véget a csaták ... annó. A megszokott égtáji sztereotípiákkal itt mit sem értünk. Indultunk tovább az Óriások útja felé. *Valóságosan is így nevezik* azt az ötven kilométeres szakaszt, ahol a tengerparti mammutfenyő ezeréves törzsei között vezet az út. A *Sequoia sempervirens* állományban 1933-ban 2200 éves egyedet is találtak. A *Redwood National Parkban* 1964-ben egy 111,2 méteres törzset mértek. Ezekből a csodálatos erdőkből a *Homo sapiens* nevű károsító 1851-ben kezdte a kitermelést. Úgy belejött, hogy mára a hajdan Kaliforniában lévő *egymillió* hektárból mindössze *negyvenezer* hektár maradt. Ez annyi faanyagot jelent, amennyiből a Holdra harminc centi vastag kétsávos autópályát lehetett volna építeni. Kétezeröttszáz millió köbméter fa alig százötven év alatt. Ez

az adat mérsékelt spekuláció és 2500 köbméter hektáronkénti fatömeggel számolt. De nem jár messze az igazságtól.

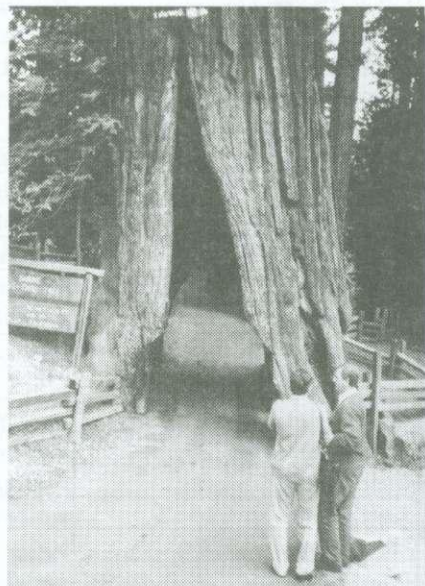
Ezt is kiirtotta volna, ám rájött, hogy mutogatásukkal sokkal több money-t szedhet be, mint fájából. Szegény mammutfenyők! Koruknál talán csak tannintartalmuk magasabb, így holtukban is foggal-körömmel küzdenek a végső elmúlás ellen. Itt említem meg, hogy az Európában talált mammutfenyő-fossziliát 160 millió évesre becsülik.

Méltóságteljesen haladtunk az óriási törzsek között. Kondor Bandi megjegyezte: lám milyen előrelátóak voltak az indiánok, hogy az út mellé ültették a fákat. Hát igen. Erdészemberek felejthetetlen látványt nyújtott az óriások útja.

Természetesen megálltunk az erdő egy pontján üzemelő szuvenir boltnál, ahol kedvére soppingolhatott mindenki a csecsebecskékből. Átsétálhattunk a közel háromezer éves matuzsálem ágyékába vágott kapun, ahová aszfaltozott út vezetett. A fa még mindig él, de lehet, hogy mindazok után, amit láttott és átélt, már csak szomorú megszokásból bontja rügyeit.

A negyvenedik szélességi kör táján megmártóztunk az óceánban. Rettentően hideg volt a víz. A jó hárommé-

Háromezer évesen

Sic transit glória mundi
Fotó: Dr. Szikra Dezső

teres hullámok parton megtörő folyamatos moraja cseppet sem nevezhető csendesnek. A hajósok nevezték el babonából így, mert a gyakori tengeri viharok miatt úgy gondolták, hogy a „csendes” név lecsillapítja a hullámokat, és épségben átjutnak a „nagy vízzen”.

Kalifornia belseje felé vettük az irányt, mert estére San Franciscóba kellett érniünk. A száraz fűvel borított dombok sajátos látványát örökzöld tölgyligetek élénkítették. A tönkrement farmok kihalt épületei, az udvarokon hagyott rozsdásodó gazdasági felszerelések tették még lehangolóbbá. No de hát a korlátlan lehetőségek földjén utaztunk, vagy mi a fene. Egy biztos. A végeláthatatlan szőlő-, narancs-, alma-, szilva-, kivilígetek szinte valamennyijét csepegtető öntözéssel művelik. A víz az igazi kincs.

Naplementekor értünk a Golden Gate-hez. A kilátópont, ahonnan rá lehetett látni az 1937-ben épült hídra, turistákkal zsúfolt. Egyetlen óra alatt fotóboltnyi filmet kattogtatnak el az idejűtök. Az 1280 méter hosszú alkotáson – mely valóban impozáns – évi negyven millió jármű halad át, kocsinként három dollárt fizetve. De csak egy irányból szedik a vámat. A 227 méteres pilonok 67 méter magasan a tenger fölött tartják a pályaszerkezetet. A városnéző helikopterek pilótái a víz fölött, s a híd alatt repkedve ijesztgetik a bentülő turistákat. A hidat folyamatosan festik. Amikor a végére érnek, kezdik előlről. Hálát adtam szüleim-

nek, amiért erdőmérnök lehettem. Tesék elképzelni, hogy az ember egész életében piros festékekkel mázol egy hidat, olykor 227 méter magasan.

San Francisco utcái valóban olyanok, mint amilyenek a blőd amerikai filmekben látni. Az 1776-ban letelepedő ferencesek missziót létesítettek. Innen térítették az indiánokat. Több évtizedig alig száz lakója volt, aztán az 1848-as aranyláz pillanatok alatt tízezer fölé duzzasztotta a lakosságot. A 40 egymás után húzódnó dombra települt város nem érezheti magát biztonságban. Eddig hétszer égett le, s ráadásul a Szent András törésvonalra épült metropolisnak a tudósok sem jósólnak túl sok biztatót. Nem kerülheti el végzetét. Egy elementáris erejű földrengés végez vele.

A favágók klubháza

A belvárosban szálltunk, de éjszaka csak a lassan haladó autóbussz ablakából nézegettük a félig kivilágított kirakatokat. Állítólag a kapualjakban alvilági alakok lesekkelnek, és a gyalogos éjszakai városnézésről csak megtizedelve, kifosztva értünk volna vissza a szállodába. De lehet, hogy nem ilyen sötét a helyzet.

A kikötőben azért kimerészkedtünk Dzsóni járgányából. A késő éjszakai nyitva tartó falatozóknak csodálhattuk a tenger gyümölcseit. Az aszfalton mint éjszakai darazsak rajzottak a görkorsolyás fiatalok. A mólónál főkák százai sütkéreztek a holdfényben, és bőgték, ugattak rettenetesen. Valószínűleg kenyeret vagy egyéb alamizsnát vártak tőlünk, de nem volt eldobálni valónk.

A várostól nem messze találjuk *Haraszthy Ágoston* '48-as honvédtiszt szőlőültetvényét. Természetesen azok a tőkék, amelyekkel a kaliforniai szőlőkultúrát megalapozta, már nincsenek meg. Tiszteletére szobrot emeltek ennek a derék magyarnak. Sajnos zárva volt a farm, így csak kívülről szemlélhettük az ültetvényt. Majd tovább az úton az ezerhektáros szőlőket, melyből igazán kiváló borokat készítenek a szőlősgazdák. Benéztünk egy francia érdekelttségű túristacsalogatóba, de még a legnagyobb borisszák sem adtak hatszáz forintnak megfelelő dollárt egy deci vörösborért. És még mondja valaki, hogy borisszák az erdészek.

(Az útibeszámoló Kovács Gábor és dr. Pethő József jegyzeteinek felhasználásával készült.)

Pápai Gábor

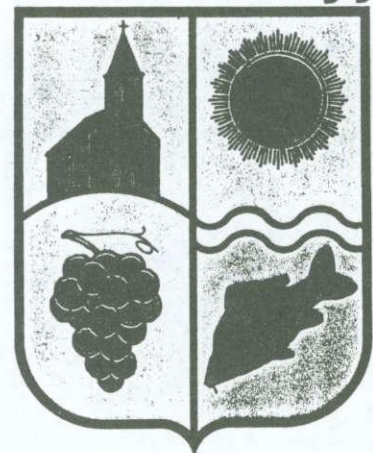
DR. GHIMESSY LÁSZLÓ erdőmérnök Ábrahámhegyen öregbítette az erdészek hírnevét.

A meghívó jelezte, hogy az erdőmérnök lokálpatrióta több évtizeden át készített fotóiból „Fény-Tér-Kép” címmel rendezett kiállítást.

A színes fotókat a hely és közvetlen környékének archív, fekete-fehér fotói és kinagyított térképeinek arányos elrendezése egészítette ki, emelve a kiállítás színvonalát.

Dr. Ghimessy László segítői voltak: *Magyari-Kossa Ilmengárd* és *Pattantyús Á. Miklós*.

Ábrahámhegy

A szabadok országában (5)

Beszámoló az OEE 1997. novemberi thaiföldi tanulmányútjáról

Nagy utat tettünk meg, míg a kambodzsai határtól elértük újabb úticélunkat a Khao Yai Nemzeti Parkot. Már sötét volt, mikor átléptük a NP jelképes kapuját és titkon reméltük, hogy vad elefántok fogják keresztezni utunkat, ahogy ez a vadveszélyt jelző közlekedési táblákon is látható. Sajnos csak szambár szarvasok tűntek fel a reflektorfényben.

A nemzeti park rövid bemutatása

Thaiföld első NP-jaként, 1962-ben alapították a Bangkoktól mindössze négy-öt órányi autóra lévő 216 800 ha-os parkot, amely az ország egyik legismertebb, leglátogatottabb NP-ja lett. Ez nem kis dolog, hiszen Thaiföldön 112 NP van 69 660 km² kiterjedésben, amiből 19 tengeri NP 5265 km²-rel. Az ország területének 13,6%-a természetvédelmi terület. Ezekre óriási szükség van, hiszen a természeti területek napról napra csökkentek-csökkennek és alakulnak át mezőgazdasági területté vagy beépülnek.

A természetvédelem ügyének sikerült megnyerni a királyi családot és ennek jelentőségéről korábban már szoltam. Manapság jelentős állami erőforrásokat biztosítanak a védett területek fenntartására, kezelésére, bemutatására.

E NP-ban 2000-2500 növény, 60-70 emlős és több mint 300 madárfaj él. Erdős NP 85%-os erdősültséggel. Emellett fontos vízvédelmi szerepe is

betölt, hiszen védőövezete a mezőgazdaság és az ipar számára létfontosságú vízrendszerek forrásvidékének.

A Park a Panom Dongrak hegylánc nyugati szélén, a Korat-fennsík peremén helyezkedik el 250-1350 m közötti tengerszint feletti magasságban. Az évi átlagos hőmérséklet 23 °C, az évi átlagos csapadék 2270 mm.

Thaiföld érintetlen monszunerdeinek utolsó megmaradt foltjait foglalja magában. Kiemelkedő értékei a parknak a vízesések, melyek közül a Haew Narok 80 m-es magasságból zúdul alá és a Khao Luk Chang Denevér Barlang, amely denevérek százezreinek nyújt biztos menedéket.

A park területének zöme a látogatók számára hozzáférhetetlen, de a 40 km összhosszúságú 12 túraútvonal és a 3 hatalmas megfigyelő torony bőséges lehetőséget nyújt a növény- és állatvilág tanulmányozására.

Gyalogtúra a nemzeti parkban (november 19.)

Szálláshelyeink az erdőben szétosztott házak voltak nagy tisztásokkal körülvéve. 1100 m magasan, igazán kellemes hőmérséklet közepette gekkók társaságában töltöttük el az éjszakát. A gekkók kedves és igen hasznos gyíkszerű állatkák, melyek a szúnyogok fogyasztásával jelentősen javították közérzetünket.

Reggel a látogató központban rövid tájékoztatást kaptunk a parkról és jótanácsokat az előtünk álló 13-14 km-

es gyalogtúrára vonatkozóan, kiemelve a skorpiókkal, piócákkal, kígyókkal való találkozás lehetőségét.

Három helyi vezető kíséretében nem a szokásos útvonalak egyikén indultunk el.

A NP területén öt vegetáció-típus található és túránk során ebből négyet érintettünk. A domináns típus (az erdők 70%-a) a trópusi esőerdő, de megtalálható itt a száraz örökzöld erdő, a száraz elegendy lombhullató erdő és a hegyi örökzöld erdő is. Ez utóbbi csak kis területen, a Khao Khieo 1000 m feletti gerincén fordul elő. Ezt nem láttuk, viszont az ötödik típussal, a füves területtel is találkoztunk. Az erdőben több mint 95 fajjal él, és a fauna is gazdag. Ez a park egyike annak a néhány területnek, ahol túlélésre képes méretű populációi élnek az indiai elefántnak (200 egyed), bengáli tigrisnek (50 egyed), guarnak (vadbivalyféleség).

A közel 30 fős csoportunk túl hangoz volt ahhoz, hogy vadállatokkal találkozhatunk, így kísérőink csak az eltaposott hatalmas skorpióra, a tigris ürülékét betakaró kaparásaira és a zsákmányállat maradványaira, az elefántok nyomaira, a medve fatörzsön lévő karomnyomaira (vadgyümölcsért mászott a fára) tudták felhívni figyelmünket. Ennek ellenére is óriási élmény volt ezekben a trópusi erdőformációkban járni, nézelődni, fotózni és filmezni.

Hatalmas méretű (50-60 m magas, 1-2 m átmérőjű) fák, facsoportok vál-

pasztaltuk, hogy a fás növények négy szintjét el tudtuk ugyan különíteni, de ezek horizontálisan eltolva jelentkeztek. Egy adott pontban jól elkülönülve sose találtuk meg mind a négy szintet. Volt alkalmunk szomszédos hegyoldalt vagy kilátótoronyból alacsonyabban fekvő állományokat szemlélni és itt is jól érzékelhető volt a lombkorona burkolófelületének rendkívüli változatoságú domborzata. Ez is a szintek mozaikosságát mutatta.

Gyalogtúránkat nehezítette egy forogszél által összetört állományrészen és két kisebb folyón való átkelés (ki cipőben, ki meztláb). Gyönyörű volt a folyókat kísérő galériaerdők eddigéknél sokkal bujább vegetációja, bár itt már mindenki inkább az 1-5 cm hosszúságú piócák sokaságának eltávolításával foglalatzkodott.

takoztak a kisebb-nagyobb méretűekkel és mindenütt rengeteg lián volt, sok helyen függőnszerű tömegben. Ezek a kúszó növények néha sodronykötélhez hasonlóan összenőttek és 20-30 m magasságig is szemmel követhettük a fakoronák között. Soknak a szára óriási tövisekkel vagy tüskékkel volt felvértezve. Rotang és egyéb pálmafajok is szép számmal fordultak elő.

Érdekes volt megfigyelni, hogy milyen sok faj van, de ezek csak kisebb csoportokat képeztek és az azonos fajú egyedek csak nagyobb távolságra voltak ismét láthatók. Kidőlt egyedeknél láthattuk, hogy milyen sekély gyökérrzettel bírnak még a leghatalmasabb fák is. Gyökérrzetük nem hatol 1 m-nél mélyebbre, viszont sok fának hatalmas támasztógyökerei vannak.

Az *Acrocarpus fraxinifolius*nak a törzstől 2-3 m-re is elnyúlt a 3, nagyjából 120°-os szöveget bezáró keskeny (10-20 cm széles) gyökérrzete, amely a törzs 1-2 m-es magasságáig is felhúzódtott. Lágy szárút alig, de gombát is keveset láttunk. Páfrányfajok és mohák gyakoriak voltak. A fákon sok epifita növény, zuzmó, moha, sőt páfrány is él. Bromélia fajokat mutattak kísérőink, de orchideákat nem, mert azok magasan a koronákban élnek.

Meglepő volt, hogy milyen jól járható az erdő és egyáltalán nem érzékeltek az évi 2000 mm feletti csapadékot. Persze, ha a Bangkokban látott zivatar itt ért volna el bennünket, azt hiszem másként láttuk volna a tájat. Kerestük a tanulmányainkból ismert többszintűséget, de meglepődve ta-

Azt hiszem, mindenki nagyon várta a trópusi esőerdővel való találkozást (én azt gondoltam, mást se fogunk nézni), de mindenki egy kicsit másnak látta, mint ahogy elképzelte. Itt éreztem leginkább, hogy milyen jó lenne, ha egy kicsit elidőzhetnénk, alaposabban szemlélődhethetnénk és nem kellene rohanni, de sajnos elmélkedésre most sem volt idő, mert már vártak ránk a következő állomáshelyen, Khao Khoban, Marghescu Tamás korábbi munkaterületén.

Már teljesen besötétedett, amikor elhagytuk a megye székhelyét, Petchabunt és letértünk a főútról. A keskeny és kanyargós út egyre erőteljesebben emelkedett. Néha még a légkondicionálót is ki kellett kapcsolni, hogy bu-

szunk első sebességfokozatban mászhassa a hegyet. Majd erről a keskeny, de portalanított útról is letértünk és nagy porfelhőt kavarva göröngyös földúton haladtunk tovább, míg végre feltűntek a Khao Kho-i fejlesztési központ fényei.

Érkezésünket sokan (és késésünk miatt régen) várták. Tamás öt évig dolgozott itt FAO szakértőként, és egykori munkatársai nagy örömmel és szeretettel fogadták őt is és bennünket is. Az ünnepélyesen megterített asztalok szabad ég alatt voltak. A kellemesen hűvös hegyi levegőn számtalan kéz biztosította a soha ki nem ürülő poharakat és a finomabbnál finomabb ételeket. A faszélen süttött thaiföldi cigánypecsenye utalt arra, hogy egy magyar kolléga itt hagyta a keznyomát. Hatalmas tábornótűz lobbant, petárdák robbantak, tűzijátékban gyönyörködhettünk.

Nagyon jó hangulat lett. Elhangzottak az első dalok, thai is, magyar is. ki tudja, hogy ki kezdte? Végül igazi énekverseny alakult ki, magyar és thai dalok váltogatták egymást. A szomszédos házban thai és nyugati zene csendült fel, néhányan közülünk is táncrea perdültek. Azután mi a bányász- és erdészhimnuszal fejeztük be, a thai kolégák pedig a király tiszteletére szóló dallal. Megint nagyon későn fektünk le. (*Folytatjuk*)

(A cikksorozat dr. Bence Tibor naplójának és Marghescu Tamás feljegyzéseinek felhasználásával készül.)

Kép és szöveg: Dr. Szikra Dezső

100 éve halt meg Erzsébet királyné

A gödöllői szobor...

... és emlékdomb.

Erzsébet királyné halálának, és az emlékpark alapításának századik évfordulója alkalmából nagyszabású emlékülést tartottak Gödöllőn. Magyarország hajdani királynéja nemcsak hazánkat szerette nagyon, hanem a természetet is.

„A tavaszt szeretem a legjobban, meg az őszt. Amazt Lainzban, ahol nagyon sok a rózsza, emezt Gödöllőn, ahol a nap arany könnyekben fürösztí a tölgyest, mikor búcsút vesz a tájtól.”

Rajongásig szerette népünket. Megtanult magyarul, a gyermekeit is taníttatta a nyelvre. Nem csoda hát, ha halála után az ország különböző részein sorra alakultak a róla elnevezett parkok. Így Sopronban és Gödöllőn is.

A hivatalos programban jórészt erdőtudósok méltatták a park történetét, olykor hányattatott sorsát. Elhangzott előadások: *Erzsébet-ligetek és -emlékfák Magyarországon* (Dr. Oroszi Sándor tudományos titkár, Magyar Mezőgazdasági Múzeum); *Az erdészeti hatóságok szerepe az Erzsébet-ligetek létesítésében és fenntartásában* (Dauner Márton hivatalvezető, Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Hivatala); *Darányi Ignác és Gödöllő* (dr. Tácsik Mihály erdőtudós, Gödöllő); *Egy ódon város Erzsébet-kertje* (Varga Gábor erdőtudós, Soproni Egyetem); *A Gödöllői Erzsébet-park története és leírása* (dr. Krassay László erdőtudós, VÜSZI Városüzemeltető és Szolgáltató Kht.).

Valószínűleg legsokkal kevesebbet tudunk Erzsébet királynéről, mint amennyit kötelezően tudnunk kellene történel-

münkben betöltött szerepéről. Még abban sem vagyunk biztosak, hogy nem volt-e döntő szerepe abban, hogy 1866-ban egyesületünk új nevet vehetett fel, és a hajdani Forstverein átalakulhatott Országos Erdészeti Egyesületté. Ám attól függetlenül, hogy ezt már soha nem fogjuk megtudni, a magyar erdészek mindig nagy tisztelettel gondoltak rá. Ezt bizonyítja a sok emlékfa, fasor, park, ami halála után létesült. Főleg erdészek keze által.

Pápai Gábor

A park felújított kálváriája

Helyreigazító

Az 1998. július-augusztus havi Erdészeti Lapokban a Dósa Gyula által megjelentetett III. Erdőpedagógiai Szeminárium című cikkben a beosztásom tévesen jelent meg. Célszerűnek tartom ennek módosítását műszaki vezetőre.

Erdős Lajos

EMBER AZ ERDŐÉRT Emlékérem

1998. évi díjazottjai

Szaszik Mária erdőtudós;
 dr. Szodfridt István erdőtudós, professzor emeritus;
 Kondor Endre erdőtudós,
 az IPOLY Erdő Rt. nyugdíjas vezérigazgatója;
 Bujtás Zoltán erdésztechnikus (ERTI).
 A kitüntetetteknek gratulálunk.

„Vadat üzni feljövénnek
Hős fiait szép Enéhnek:
Hunor s Magyar két dalia,
Két egytestvér. Ménrót fia.

Vad előttük vérbe fekszik,
Őz vagy szarvas nem menekszik
Elejtették már a hímet –
Üldözik a szarvas-gímet.”

Arany János: Buda halála. Hatodik ének

„Szarvasgazdálkodás – 1998” címen tartottak szakmai konferenciát az érintettek.

A kétnapos rendezvény Szántódpusztán és a SEFAG Rt. területén zajlott.

Elhangzott: *Pintér István*: A magyar vadgazdálkodás jelenlegi helyzete; a gímszarvas vadászati értéke; a különleges rendeltetésű

vadászterületek. *Simon Pál*: Somogy megye vadgazdálkodása. *Bóna József*: A vadgazdálkodás szerepe a SEFAG Rt. életében. *Bögge András*: Szarvasállományunk értéke a trófeabírálati információk alapján. *Dr. Kőhalmy Tamás*: Az erdei nagyvadállomány tervezésének alapjai. *Dr. Csányi Sándor*: Vadgazdálkodási körzetek és a háromszintű vadgazdálkodási tervezés fő vonalai. *Dr. Sugár László*: Előadás a nemzetközi konferencia tapasztalatairól. *Dr. Náhlik András*: A gímszarvas táplálkozásának erdőművelési vonatkozásai. *Dr. Bán István*: Az élőhely és a trófeaminőség összefüggései. *Csonka Tibor*: Szarvasgazdálkodás hétköznapijai. *Dr. Iványi Ildikó*: A természetvédelem és a vadgazdálkodás kapcsolata a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság működési területén. *Dr. Szabó József*: Termőföldhasznosítás – zárttéri vadtartás – rinyaszentkirályi tapasztalatok. *Nagy János*: A PATE szarvasfarmja. *Vörös Géza*: Vadfeldolgozás. *Dr. Tóth Géza*: A magyar vadkereskedelem. Terméktanács. *Nádas József*: Erdőgazdálkodás és vadgazdálkodás. *Dr. Ignác Magda*: A szarvasfélék és a környezeti radióaktív terhelés kapcsolata.

A résztvevők számtalan kiállítást és a fakultatív program terepi bemutatóját élvezhették.

Erdészeti csemetetermesztés (Szerk: Pápai Gábor)

Csaknem másfél évtizeddel a megjelenésekor igen népszerűvé lett *Csemetekert* c. kiadvány után a FAGOSZ és a Mezőgazda Kiadó közös gondozásában elkészült az *Erdészeti csemetetermesztés* című könyv.

A mű szerkezetét tekintve nagy hasonlóságot mutat elődjéhez. A két kiadás között eltelt időszak kutatási eredményeit is figyelembe vette a szerkesztő.

A nevezett időszak gazdasági változásai a piac szerkezetét is átformálták. Ilyen körülmények között megnő a szerepe a szaktudásnak, a gazdaságosabb eljárások alkalmazásának.

Ehhez kíván segítséget nyújtani ez a kiadás, amelyet remélhetően egyaránt haszonnal forgatnak majd a tapasztalt és a kezdő csemetetermelők. Ára: 1200 Ft.

Hatályos erdőtörvény

Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvényt, egységes szerkezetben a végrehajtására kiadott 29/1997. (IV. 30.) FM rendelettel adta ki a FAGOSZ titkárság az 1998. június 1-i állapotnak megfelelően.

A praktikus méretűre (A5) szerkesztett kiadványban egymást követik a törvény és az egyes §-okhoz kapcsolódó végrehajtási utasítás szövegei. Így válik áttekinthetőbbé, követhetőbbé az erdőgazdálkodók számára legfontosabb jogszabály.

A 130 oldalas könyv ára: 800 Ft + áfa.

Elektronikus fatömegszámítás

A Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség elkészítette a hazai szakzsargonban 'SOPP-tábla'-ként ismert adathalmaz számítógépes változatát.

Az Erdészeti Tudományos Intézet munkacsoportja *dr. Sopp László* vezetésével 1970-ben adta közre a „*Fatömegszámítási táblázatok*” című kézikönyvét, melyet 1974-ben egy átdolgozott második kiadás követte. E könyvek a kiadás utáni egy-két évben elfogytak, így már közel húsz éve nem kaphatók, pedig a mai vállalkozói fakitermelések, a „lábon” vásárlások, illetve a tulajdoni változások alapján is nagy szükség lenne a könyvre.

A további kutatások eredményeként a 70-80-as években a fatérffogat meghatározására több matematikai függvény is született. Ezek közül a Soproni Egyetem Erdőrendezési Tanszékének nyugalmazott vezetője, *dr. Király László* professzor által szerkesztett függvény használata terjedt el a legáltalánosabban (az AESZ is ezt használja). A bonyolult függvények azonban a terepi, de akár az irodai gyakorlatban sem könnyen alkalmazhatók a mindennapi munka során.

A FAGOSZ a könyv hiányát és a függvény alkalmazását igyekezett pótolni, illetve egyszerűsíteni a szélesebb szakközönség részére azzal, hogy elkészítette a FAKAT-CD-n hozzáférhető fatömegszámítási programot a Királyféle függvény alapján.

A FAKAT-CD-n a több mint 6500 fagazdasági vállalkozást (ebből több mint 2500 erdőgazdálkodó!!!) tartalmazó adatbázis mellett megtalálható még a FATÁJ tájékoztató archívuma is, valamint a szakterülethez kapcsolódó 350 intézmény.

Az elektronikus fatömegtáblát reményeink szerint hamarosan nyomtatott változat fogja követni.

**FAGOSZ, 1012 Budapest, Kuny D. u. 13-15.
Telefon: (1) 355-6539**

Tóth János

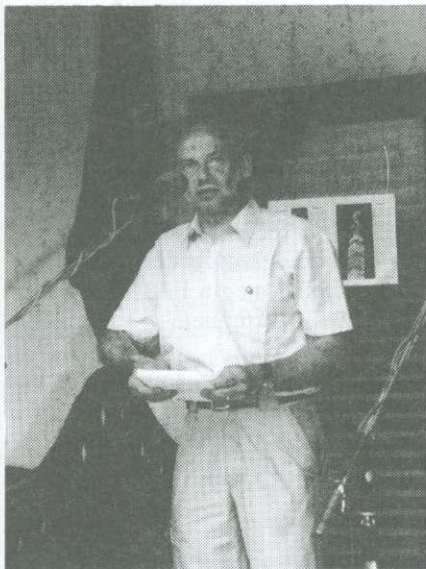
Az 5. Európai erdészeti tájfutóverseny, Bugac 1998.

Az előzetes tájékoztatásnak megfelelően ez év június 24-27. között került megrendezésre Bugacon az 5. Európai Erdészeti Tájfutóverseny (EFOL). A verseny fővédnöke az OEE elnöke volt, szervezője az Állami Erdészeti Szolgálat Kecskeméti Igazgatósága és a Kiskunsági Erdészeti és Faipari Rt. voltak.

Az EFOL-ok 5 éves története már tradíciókat rejt magában. Az Európai Erdészeti Síversenyhez hasonlóan szakmai és kulturális programokkal tűzdelt olyan találkozót, ahol világszínvonalon kvalifikált versenyzők is részt vesznek. Mintegy 400 fő erdész és családtagja érkezett Bugacra szerte Európából, azon belül is elsősorban Skandináviából. A terep a hazaiak számára ismerős volt, hisz itt a tájékoztatósi futóversenyek rendezésének komoly hagyományai vannak.

A Bugaci Erdészeti Múzeum előtti területen 13 ország versenyzője sorakozott fel a nemzeti lobogókkal szemben. A legnépesebb külföldi küldöttség a letteké volt, ők 85 versenyzővel érkeztek. Magyarországot 90 fő képviselte. Alapjában véve a mezőnyt többségében skandináv versenyzők alkották. A megnyitó ünnepség gyönyörű időben zajlott. A Kiskunhalasi Ifjúsági Fúvószenekar és csinos mazsorett lánykái, valamint a Kecskeméti Nép-

**Leif Strömquist SWE,
az EFOL versenyek Intézőbizottságának
svéd elnöke**

tánc Együttes színvonalas műsora osztatlan sikert aratott. A versenyt *Káldy József* elnök nyitotta meg. A vendégek arcára nézve éreztük, hogy akkor Bugac bevonult a neves európai erdészeti központok közé.

Az egyéni versenyek helyszíne a Kisasszony-erdő volt. A nemzetközi szintnek megfelelő színvonalas pályákon vére menő küzdelem folyt, elsősorban az elit kategóriának minősülő 21 évesek között. A tájfutó versenyek ugyanis korcsoportok szerinti kategóriákban zajlanak, minden korosztályban jelentős számú versenyző szokott indulni. Ezen a versenyen még a 60 éves felüli férfiak mezőnyében is 7 induló szerepelt. A magyarok közül elsősorban a hölgyek voltak eredményesebbek, *Kolozs Noémi* és *Lővei Ágnes* (Vadas J. Erdészeti Középiskola) a 16 éves hölgyek között remekelt (2. és 3. hely), *Oláh Anikó* (Nyírerdő Rt.) az elit 21 éves kategóriában 2. lett, orr-hosszal lemaradva finn vetélytársa mögött. Kiemelkedő eredménynek számít továbbá *Horváth Magda* (Vadas J. Erdészeti Középiskola) első helye a 40 éves hölgyek között. (Itt kell megemlítenünk, hogy a rákövetkező héten a veterán világbajnokságon Csehországban *Horváth Magda* világbajnok lett!) A népes nyílt kategóriákban *Zagyi László* (ÁPV Rt.) és *Takács Tibor* (TÁEG Rt.) győztek. Az ünnepélyes eredményhirdetés után a résztvevők hangulatos gulyás-partin vettek részt a Bugaci csárdában.

A szakmai és kulturális programoknál több lehetőség között válogathattak a résztvevők. Bejárhatták a Bugac környéki erdőket, megismerkedhettek Ópusztaszerrel és környékével, megtekinthették Kecskemét nevezetességeit. A színvonalas szakmai idegenvezetés után sikeres napot zártunk egy lovas bemutatóval.

A nemzeti és vegyes csapatok szintén korosztályonként vetélkedtek. Néhány említésre méltó magyar eredmény: a 16 éves fiúk versenyét a Zalaerdő Rt. csapata (*Mészáros Bence*, *Varga Zsolt*, *Pilhoffer István*) nyerte. A férfi 35 évesek kategóriájában a Vadas „Senior” csapata (*Urbán Imre*, *Gabnai Ernő*, *Kürti István*) harmadik lett. A férfi 45 évesek második helye-

**Káldy József OEE elnök
megnyitóját tartja**

zett nemzetközi legénységből álló csapatának is volt magyar tagja (*Steinar Sorlien* NOR, *Gerely Ferenc*, *Ake Eckerborn* SWE). A vegyes csapatok között az első a Dream team-nek elnevezett magyar csapat lett (*Novai György*, *Oláh Anikó*, *Novai Gergő*).

Az ünnepélyes eredményhirdetés és a verseny zárása jó hangulatban zajlott. A szervezők nevében *dr. Góbbölös Antal*, az ÁESZ Kecskeméti Igazgatóságának igazgatója köszönt el a résztvevőktől. Végezetül *Leif Strömquist*, a verseny nemzetközi bizottságának el-

nőke köszönte meg a szervezést és a részvételt, majd átadta a verseny zászlaját *Juraj Prekopnak*. Ő a jövő évi, a Szlovák Köztársaságban megtartandó verseny fő szervezője.

A verseny rendezéséért köszönet illeti a vendéglátó KEFAG Rt.-t és az ÁESZ Kecskeméti Igazgatóságát és a szervezésben közreműködő tagtársakat, külön kiemelve *Uzsoky András* (KEFAG Rt.) és *Spiegl János* (ÁESZ Kecskemét) kollégákat, akik több mint egy évig dolgoztak a rendezvény sikeréért. Főbb támogatók voltak: *Andreas Stihl Kereskedelmi Kft.*, *ÁPV Rt.* és a hazai erdőgazdasági részvénytársaságok.

Összegezeként megállapíthatjuk, hogy rendezvényünk sikeres volt, és a magyar erdőgazdálkodás hírnevét öregbítette. A sorozat folytatódik, legközelebb 1999-ben találkozunk a Szlovák Köztársaságban, Rozsnyó környékén.

Az 5. Európai Tájfutóverseny győztesei kategóriánként:

Nők: N14 *Ilona Haarla* (Finnország); N16 *Marta Prekopova* (Szlovákia); N20 *Pia Paasma* (Észtország); N21 *Aija Koistinen* (Finnország); N35 *Kaija Hukka* (Finnország); N40 *Horváth Magda* (Magyarország); N45 *Ma-*

iga Piksena (Lettország); N50 *Turid Sorlien* (Norvégia); N55 *Zinaida Barbale* (Lettország); N60 *Marta Öberg* (Svédország).

Férfiak: F14 *Priit Pasma* (Észtország); F16 *Tapio Haarlaa* (Finnország); F20 *Cserpák Zsolt* (Magyarország); F21 *Jarmo Reiman* (Finnország); F35 *Zoltán Fazekas* (Svédország); F40 *Matti Aijö* (Finnország); F45 *Koiti Paasma* (Észtország); F50

Ake Eckerbom (Svédország); F55 *Ka- uko Viinikainen* (Finnország); F60 *Eero Liski* (Finnország); F70 *Martti Hel- le* (Finnország).

Nyílt – rövid: *Takács Tibor* (Magyarország).

Nyílt – hosszú: *Zagyi László* (Magyarország).

Kép és szöveg: Urbán Imre Vadas Jenő Erdészeti Középiskola, Mátrafüred

Az erdészet és a méhészet

Sokan vagyunk erdészek, akik érezzük, hogy ez a két szó valahogy összezsugorodik, de legalábbis nem idegen egymástól. Úgy gondolom, hogy ez nem véletlen. Elsősorban azért, mert az erdő és a méh egyaránt a természet részei. De még ennél is szorosabb kölcsönhatásban állnak egymással: az erdő a méhek ősi, természetes élőtere, amelyben mindazt megtalálják, ami fennmaradásukhoz nélkülözhetetlen, élelmet, „lakást”, védelmet.

A méhek megporzó tevékenysége pedig pótolhatatlan az erdei növények gyümölcs- és magtermése, végeredményben szaporodásuk szempontjából.

Ha ez a kapcsolat ilyen szoros, vajon megnyilvánul-e az erdővel és a méhekkel való foglalkozás tekintetében is? Az erdővel az erdész, a méhekkel a méhészt foglalkozik. Akár külön-külön is.

Kihasználjuk-e mi erdészek kellőképpen azt az óriási lehetőséget, amelyet az erdő és a méh, az erdészet és a méhészet összetartozása rejt magában?

Valamennyire igen, de eléggé semmiképpen nem. Gyönyörű szakmákat azért is választottuk élethivatásunknak, mert szeretjük a természetet, a fákat, a cserjéket, a lágyszárú növényeket és az egész erdei faunát, a talajlakó állatoktól a nagyvadakig. Külön bizonyára valamennyien szeretjük, megbecsüljük a méheket is. Gyakoroljuk-e viszont az erdészetet és a méhészetet együtt? Sajnos nem.

Pedig nem csak az erdővel való foglalkozás szép. A méhekkel való foglalkozás is az. Mégsem méhészkedik minden erdész.

Pedig a méhészet szépségén túlmenően még hasznos is. Ha másoknak megéri nagy költséggel az erdőbe vándorolni méheikkel, nekünk, akik ott vagyunk, ott élünk, miért nem éri meg akár csak pár kaptárt tartani?

Kedves erdész barátaim! Nektek írtam a fenti gondolatokat az- al a nem titkolt szándékkal, hogy gondolkozásra készítsek ben-

neteket! Ne engedjük ki a kezünk közül, használjuk ki azt a lehetőséget, amellyel eredendően rendelkezünk.

Higgyétek el, megéri! Néhány méhcsalád még szebbé, teljesebbé teszi a természethez kötődő szakmánkat. A röpködő méhek, a családok rejtett titkai még csodálatosabbá teszik egész életünket! Csak a végén teszem hozzá: pár kanna mézet szinte játszva, szórakozva megtermelhetünk magunknak, s ez anyagilag sem közömbös.

A fentiekben 40 éves méhészkedésemre alapozott lelkesítő gondolataimat mondtam el nektek!

Szeretnék segíteni is. Tudom, sokan csupán azért nem méhészkedtek, mert nem volt alkalom, hogy legalább alapszinten megismerkedjenek vele, vagy nem volt senki, aki megfogja kezüket az első lépések megtételénél. Fontosnak tartom, hogy a méhészeti alapismereteket az erdészeti ismeretekkel együtt sajátítsátok el. Annál is inkább, mert ennek nemes hagyományai vannak az erdészeti oktatási intézményeinkben! Egyetemünkön *Stubnya Valér* adjunktus úr irányításával, a Soproni Erdészeti Technikumban (Szakközépiskolában) *Jereb Ottó* mérnök tanár úr vezetésével erdészek egész generációi ismerkedhettek meg a méhészet szépségeivel, s rajtuk kívül is még sok oktatónkhoz tartozunk ugyanezért hálával. Örömmel számolhatok be arról, hogy a Soproni Egyetem Állattan Tanszékével, személyesen *dr. Varga Ferenc* professzor úrral előrehaladott tárgyalások folynak az alapfokú méhészeti oktatás – fakultatív, tanfolyamszerű – megindításáról. Véleményem szerint erdészeti középiskoláinkban is meg lehet találni a méhészeti ismeretszerzés megfelelő formáit.

Szándékom szerint szeretnék ebben is segíteni, várom ezen iskolák vezetőinek megkeresését. A tananyag megküldésével, az oktatás megszervezésével bizonyára tudnék segíteni. Nem akarok mozgalmat indítani, de veletek, kedves erdész barátaim, együtt szeretnék örülni annak, hogy mielőbb méhészek is lesztek.

Fritsch Ottó

Emlékeim ötven év távlatából

Dr. Járasi Lőrinc „Adatok a MÁLERD tevékenységéről” című, az Erdészeti Lapok 1997. július-szeptemberi számaiban megjelent értékes dolgozata szunnyadó emlékeimet ébresztette fel. A szüleimet 1945. március 26-án a csehszlovák hatóságok „Kassa város megtisztítása” indokkal Nagyidára (Velká Ida) internálták. A lakásból elvinni engedélyezett ötven kilós csomaggal Magyarországra szöktek. Sárospatakon telepedtek le, ahol nagyon nehéz körülmények között éltek, miközben iskoláztatták az öcsémet. A hadifogságból megérkezve 1946. január 20-án, szerencsés körülmények között találtam a szüleimre. A helyzetet felmérve világossá vált, hogy felsőfokú tanulmányaimat egyelőre nem folytathatom. A bevonulásom előtt a kereskedelmi főiskola hallgatója voltam, de szándékomban állt az eberswaldeai Holzwirtschaftliche Hochschule elvégzése, hiszen az előírt egyéves gyakorlatot már elvégeztem. Különböző fizikai munkák vállalása után 1946 áprilisában sikerült elhelyezkednem egy helybeli fakereskedő cégnél. A cég tulajdonosai tövön (lábbon) vásárolták meg a fát, melyből tapfát és dongát faragtattak. A dongából boroshordót készítették. A fakitermelést és a kiszállítást a cég végeztette. A munkások a forint bevezetéséig (1946. augusztus 1.) munkabéreként lisztet, étolajat, esetenként bakancsot, cipőtalpat kaptak. Az én fizetésem faragási forgács volt. Egy alkalommal cipőtalpat kaptam, melyet még most is őrzök. Először iro-

dai teendőket végeztem. Feladatomból a betegbiztosítási ügyek intézése, a teljesítmények alapján a járandóságok kiszámítása. A fakitermelők, talpfafaragók mellett a téglagyári dolgozók ügyeit is intéztem, keresetüket számfejtettem. Nem sokáig! Mert az első fizetés alkalmával az 1 liter olajat 1 liternek, a 25 kg lisztjárandóságot 25 kg-nak mértem. Néhány munkás kielégítése után a társaság feje beküldött az irodába, hogy intézzem a dolgozók bejelentését. Kitekintve az ablakon láttam, hogy 0,7-0,8 liter olajat mér 1 liter helyett, a liszteszsákot rádobva a mérlegre, melynek nyelve ekkor felfelé billent, szólt: viheti. Érdekes, a munkások nem reklamáltak. Igaz, mindhárom üzlettárs hajtókáját az MKP csillagos, vöröszászlós jelvénye díszítette. Később tapasztaltam, hogy ugyanazok a munkások mennyivel követelőzőbbek voltak az erdőgondnok-szággal szemben.

Miután a keresetek kiosztásánál csődöt mondtam, feladatommá tették a kitermelt anyag átvételét, a cserzőkéreg mérlegelését és a szállítás irányítását. A kitermelést közvetlenül a Miskolci Erdőigazgatóság engedélyezte az erdőrészlet megnevezése mellett. A cég KTT állományokban végezte a kitermelést. A 12-15 m hosszú szálfákat közösen vételeztük fel az erdőgondnokság erdészeivel. (A gallyfa az erdőn maradt, melyet az erdőgondnokság a feldolgozatlanul hagyott tűzifával együtt értékesített.) A felvételezés-kor az erdészek vezették a felvételt

könyvet és korongoztak, mi a termelőt képviselői középátmérőt és hosszúságot mértünk. Az alkalmazónk elvárásának megfelelően a mérési adatoknál 1-2 métert, 2-3 centimétert lecsaltunk. A felvételezés után megkezdődött a szállítás. Egyszerre 80 fuvaros is szállított napi négy fordulót téve. A szállításhoz nyújtott szekeret használták. A vágásokat esetenként az erdőgondnok ellenőrizte. Ilyenkor rájött a turpisságra és megfizettette a céggel a lecsalt mennyiségért járó vételárat.

Tavasszal gyérítés korú állományban cserzőkérgel termeltettek. Feladatomban a vagonberakás előtt a kéreg mázsálása volt. A kérgel a munkások kötegekbe kötötték. Amikor a kötegelés felénél tartottak, akkor kötelességük volt a köteg közepébe két marék port szórni.

Ezek a fakereskedő cégek előállították az ország újjáépítéséhez szükséges talpfát, bányafát, építési faanyagot, cserkérgel, de hasznos tevékenységük mellett nem riadtak vissza a tisztességtelen magatartástól sem. Ez volt az oka annak, hogy a cégnek 1947 januárjában felmondtam és ismét alkalmi munkákat vállaltam.

A kereskedőnél végzett munkám haszna az volt, hogy annak során találkozhattam az erdőgondnokokkal, aki amikor engedélyt kapott napidíjas irodai kisegítő alkalmazására, engem vett fel 1947. március 14-én. A díjazásom napi hét forint volt. Ezt az összeget csak munkanapokra kaptam, holott egy-két kivétellel minden naptári napon dolgoztam és nem nyolc órát. A havi keresetem így 175 és 182 forint között váltakozott. (A cégnél havi 230 forintot kerestem.)

Az erdőgondnokságnál feladatomból az iktatás, számlázás, származási igazolványok kiadása, kiseladási értékesítés, az erdőgondnok távollétében a pénztár kezelése.

Dr. Járasi Lőrinc megemlíti, hogy nem kaptak elegendő ellátmányt az erdőgondnokságok. Ez így is volt. Óriási problémát jelentett a munka- és fuvarbérek kifizetése. Ezért az igazgatóság engedélyezte, hogy a kiseladási értékesítésből származó bevételt a bérek kiegyenlítésére fordítsák az erdőgondnokságok.

Az erdőgondnokság is faragtatott talpfát. A faragásból kikerült forgácsot, melyért sorba álltak a vevők, kiseladásban értékesítettük. Naponta több dolgozónk is felkereste a hivatalt, hogy az eladásból befolyt összegből

A Templomok a Latorcától az Oltig

c. kiállításon – a Nyírerdő Rt. támogatásával – láthatta az érdeklődő Nyírbátorban Ungvári Mihály festőművész alkotásait.

Kicsi fehér templomokba most minden erők tömörülnek, kicsi fehér templom padokba a holtak is mellénk ülnek. Nagyapáink, nagyanyáink szemükbe biztatás vagy vád: ne hagyjátok a templomot, a templomot s az iskolát.

Reményik Sándor:
Templom és iskola

némi pénzhez jusson. Volt, aki csak két forintot kért egy csomag dohányra.

Így a dolgozók több tételben jutottak hozzá a keresetükhöz. Gyakran előfordult, hogy még az előző havi kereset sem volt kiegyenlítve és a dolgozót már a következő havi munkabér is megillette volna. A rendszeresített nyomtatványok, a munkás-, fuvarosnaplók nem voltak alkalmasak az elaprózott előlegek nyilvántartására. Ezért a pénzkezelés és a pénztárhoz vezető nagy odafigyelést kívánt az e feladattal megbízott erdőgazdónoktól. A zűrzavaros pénzforgalom miatt több erdőgazdónknál pénztárhányt állapított meg a revízió. A mi erdőgazdónok-ságunknál hétezer forint többletet hozott ki az ellenőrzés. Valószínűleg bevételeket nem jegyzett be a tisztességes, de a pénztárkezeléstől irtózó erdőgazdónok.

1948. évre a helyzet lényegesen javult. Viszont a mutatkozó jelekből változásokra lehetett számítani. Tavasszal

**A Roth Gyula Erdészeti és
Faipari Szakközépiskola felvesz
1 fő erdősztechnikust
fahasználati munkák végzésére
és irányítására.
Érdeklődni lehet az iskola
igazgatójánál.
9400 Sopron, Szt. György u. 9.
Telefon: 99/311-518.**

sokan elhagyták az országot. Köztük az a három fakereskedő társ is, akiknél 1947 januárjáig alkalmazásban voltam. Gondolom, hogy tarisznyáikban nem csak kenyeret és sőt vittek magukkal.

Majd megkezdődött a vezetők „B” listázása (elbocsátása). A leváltott erdőmérnökök helyére megbízhatónak tartott illetők kerültek. Beindult a káderezés. Mindenkit meghallgatott a bizottság. Kérdéseikre alig tudtak a kérédezettek válaszolni. Ezek közé tartoztam én is, a napidíjas. Úgy gondoltam,

hogy a gyenge szereplést elbocsátás fogja követni. Nem így történt. 1949. február 1-jével kineveztek erdőgazdónoksági számvevőnek havi hétszáz!!! forint fizetéssel.

Néhány hónap múlva megszűntek a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek. Megszűnt a Miskolci Erdőgazdóság is, és megalakultak a Nemzeti Vállalatok miskolci és sátoraljaújhelyi székhellyel, hogy rövid, másfél évi működés után kis erdőgazdaságokká essenek szét.

A gyakori átszervezések a dolgozóknál bizonytalansági érzést keltenek. Az elbocsátás réme mindenkit szorongással töltött el, mert az alkalmazottak sorsa a káderek szubjektív megítélésétől függött.

A nehéz gazdasági helyzet és a bizonytalan jövő az erdőgazdálkodásban megtorpanáshoz vezetett. A krízisből való kilábaláshoz több évre volt szükség.

Schalkház Lipót

Az Ember az Erdőért Alapítvány Kuratóriuma által 1998. I. félévben odaítélt támogatások

Sor	Pályázó neve	Pályázat célja	Támogatás
1.	Erdészeti Múzeum, Sopron	Erdészek készítették c. időszaki kiállítás	150 000 Ft
2.	Kész Csaba Levente, Románia	Magyar nyelvű szakmai lap indításához	200 000 Ft
3.	Dunakanyar Waldorf Iskola Alapítvány Erdei Általános Iskola	Oktatási program eszközfelkészítése	200 000 Ft
4.	Pilisi Parkerdő Rt. Visegrádi Erdészete	Természet- és erdővédelmi táborozás programfüzet	150 000 Ft
5.	Dr. Nádai Magda, Budapest	Vigyázz rájuk, és színezz! c. könyv	274 400 Ft
6.	Schandl Lajos, Visegrád	Feladóállomáson c. könyv kiadása	100 000 Ft
7.	Bedő Albert Erdészeti Szakiskola és Kollégium, Ásotthalom	Jubileumi emlékkönyv kiadása	600 000 Ft
8.	SE Unicum Cup Szervező Bizottság	Nemzetközi szakmai verseny	120 000 Ft
9.	Dr. Kosztka Miklós MTA Erdészeti Bizottság. Erdőgazdálkodási Albizottság	A természetközeli többcélú erdőgazdálkodás műszaki fejlesztése c. konferencia anyagának kiadása	150 000 Ft
10.	ÉSZAKERDŐ Rt.	Lillafüredi Palotaszálló építésének történetét bemutató kéziratgyűjtemény megvásárlása, kiállítása	50 000 Ft
11.	Benedek Elek Általános Iskola, Alsószolca	Erdei táborozás	100 000 Ft
12.	Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kar	Ismeretterjesztő kiadványok digitalizálása, interneten való elhelyezése	202 000 Ft
13.	Dr. Lisztóczy László, Eger	Romániai magyar költők versei a természetről c. antológia kiadása	300 000 Ft
14.	Herman Ottó Általános és Művészetoktatási Iskola, Alsószolca	Erdei táborozás	100 000 Ft
15.	Erdészeti Tudományos Intézet, Budapest	Jubileumi emlékkönyv kiadása	1 000 000 Ft
16.	SE Erdészeti Múzeum	Csergezán Pál festőművész kiállítása	50 000 Ft
17.	Diószegi Erdei Művelődési Ház, Debrecen	Erdészeti ismeretterjesztés, erdőpedagógiai kiállítás	70 000 Ft
18.	Budapest-Kőbánya Általános Iskola	Erdei táborozás	80 000 Ft
19.	Budapest Bakáts téri Általános Iskola	Erdei táborozás	30 000 Ft
20.	É. Kovács Lászlóné, Gömöröszőlős	Babus Pál Benjámint kiállítás	95 000 Ft
21.	Tompa Mihály Emlékbizottság, Gömöröszőlős	Népi gazdálkodás-erdőgazdálkodás szabadtéri gyűjtemény bővítése	140 000 Ft
22.	Hildebrand Nyomda Kft., Sopron	Fakereskedelmi és piaci ismeretek szakkönyv kiadása	250 000 Ft
23.	Mezőgazdasági Múzeum, Budapest – Dr. Oroszi Sándor	Dr. Kollwenz Ödön: Pécs szabad királyi város erdeinek és az ott folytatott erdőgazdálkodás története c. könyv kiadása	150 000 Ft

Az új kullancskór jól gyógyítható

Tibola elnevezéssel új, kullancs okozta betegséget fedeztek fel magyar orvosok. A Magyar Nemzet dr. Kalocsai Krisztinát, a fővárosi Szent László Kórház gyermek Lyme-ambulanciájának vezetőjét arról kérdezte, milyen veszélyekkel jár ez a kór.

– Az elmúlt három évben figyeltünk fel rá, hogy elsősorban a gyermekeknél a hajas fejbőrön érzékelhető kullancscsípést követően kialakul egy újfajta tünetegyüttes, amit dr. Lakos András, a kullancsbetegségek ambulanciájának vezetője *tibolának* nevezett el – felelte kérdésünkre Kalocsai doktor nő.

– *Nagyon hasonlít a név az ebolához...*

– Szerencsére semmi köze hozzá, a tibola mozaikszó, amely a tünetegyüttes angol rövidítéséből alakult ki. Úgy tűnik, hogy jóindulatú betegség, amely néhány hónap alatt magától is elmúlik.

– *Ugyanaz a kullancscsípés is okozhatja, mint a Lyme-kórt?*

– Tapasztalatunk alapján a betegek nagyobb kullancsot észlelnek, amely általában elsősorban szőrös állatokat kedvel. A tibola kórokozója is valószínűleg baktérium, és ta-

pasztalataink szerint antibiotikum alkalmazása lerövidíti a betegség lefolyását.

– *Milyen tünetekkel jár?*

– A kullancs eltávolítását követően tíz napig, de akár több hónapig is tünetmentes lehet a beteg, ezt követően a nyaki nyirokcsomók megnagyobbodnak, és a csípés gyógyultnak tűnő területe újra kisebesedik. A betegség nem fájdalmas, lázzal vagy egyéb kellemetlen tünettel ritkán jár, és néhány hónap alatt tünetmentesen gyógyul.

– *Manapság ritkán fedeznek fel új betegségeket.*

– Az érdem elsősorban Lakos doktoré, én csak a segítője vagyok. A következő fontos és izgalmas lépés a kórokozó pontos meghatározása lesz. A Lyme-kór elleni védőoltás kutyák számára már Magyarországon is kapható.

– *Emberi védőszérum is létezik?*

– Már folynak emberkísérletek egy Lyme-kór elleni oltóanyaggal, de Magyarországon egyelőre még nem hozzáférhető a szérum. Az agyvelőgyulladás elleni védőoltás Lyme-kór ellen nem véd. Védekezni a betegség ellen a test átvizsgálásával és a kullancs szakszerű eltávolításával lehet.

(Magyar Nemzet)

ROVATVEZETŐ: DR. SZIKRA DEZSŐ

Évfolyam-találkozó Kecskeméten

Sopronban egyetemi hallgatóként 1941-ben kezdett bánya-, kohó- és erdőmérnökök június 2-4. között Kecskeméten és környékén tartották hagyományos éves találkozójukat.

Talán szokatlan, hogy a találkozót a kezdési év alapján szervezzük, de érthető, ha meggondoljuk: évfolyamunk az utóbbi fél évszázad egyik legtöbb megpróbáltatást kiállt évfolyama. A világháború, az átvonuló front, a bombázások, az összeomlás, az anyagi nehézségek, katonáskodás, hadifogság miatt 1945-1952 között szereztünk diplomát (mármint azok, akik nem haltak meg a háborúban vagy a bombázások során). Azokban a viharos időkben valétabál, valétál tablókép, közös szakmai tanulmányút szóba sem jöhetett.

Ehhez még azt is hozzátehetjük, hogy nagyon szétszóródtunk: hazánkon kívül Ausztriában, Szlovákiában, Ukrajnában, Hollandiában, Franciaországban, Angliában, Kanadában, az USA-ban élnek kollégáink. Az itthon maradottak komoly részesei voltak az 1950 utáni évtizedek nagy bányászati és kohászati fejlesztéseinek, a hatalmas erdősíteknek (megjegyezhetjük: az emberi szempontból nem mindig kedvező politikai környezet ellenére). Az egymilliomodik hektár emlékfásítás is itt Kecskeméten létesült.

Minden 5. évben Sopron a találkozó színhelye, a közbülső években pedig az ország más-más helye, sőt külföld is. Általában minden 3. évben bányász- vagy kohász-kollégánk szervezi a találkozót. A mostani találkozó színhelye Kecskemét és környéke volt, melyen családtagokkal együtt 41-en vettek részt.

Az első napon a magyaros stílusú kecskeméti városháza dísztermét tekintették meg a résztvevők a magyar történelem nagy alakjait ábrázoló Székely Bertalan festményekkel. Ezután az elmaradhatatlan közös fényképezkedés volt soron, majd a városháza harangjátékának hallgatása közben a

Tudomány és Technika Házába ment a társaság, ahol Dánffy László megyei MTESZ-titkár bemutatta az intézményt és a Michelangelo-galériát. Utána az új megyei könyvtárba mentünk, ahol különösen a gyermekek részére készült terem sajátossága aratott nagy tetszést.

Innen a mintegy 10-12 éve kialakítás alatt lévő arborétumba látogattak a résztvevők, de előbb felmentek a 30 méternél magasabb mesterséges dombra, ahonnan szép kilátás nyílik a városra, a szabadidő-park tavaira, a fiatal erdőkre. Az arborétumban már jelenleg is több mint 600 fa- és cserjefaj, illetve változat található.

Külön élmény volt az itt lévő r. kat. Mária-kápolna, melyet egy ref. ember fogadalomból építtettek és az újabban elkészült Kálvária, melynek tűzzománc képeit középiszokolások készítették és 15 stációból áll (15. a Feltámadás). A városban és az arborétumban dr. Gőbölös Antal kollégánk élvezetes, szakszerű és emlékezetes tájékoztatót nyújtott.

A második napon a Kiskunsági Nemzeti Park kecskeméti központjában dr. Tölgyesi István és Gilly Zsolt kollégáink adtak rövid ismertetést a hét egységből álló KNP-ról, a főbb jellegzetességekről diavetítéssel. Majd a Széchenyi-városrészben épülőfélben lévő ökömenikus templom érintése után kissé elidőztek a résztvevők a Széchenyi-szobornál, mely abban a helyzetben ábrázolja a legnagyobb magyart, amint hazánk térképe előtt nagy tervek megvalósításán gondolkodik.

Ezután a társaság a bugaci erdőszethez látogatott, ahol Almási István kollégánk tájékoztatót munkájukról és időztünk az Alföldfásítási Múzeumban. Ebéd után a résztvevők Bugac-pusztán megtekintették a Pásztor-múzeumot, majd lovasbemutatót néztek meg és ezután Krix Róbert kolléga kalauzolásával komolyabb sétát tettek a KNP bugaci ősbőrökésében és kilátóról is megsejlelheték a még meglévő homokbuckás terepalakulaton álló többszáz hektáros borókás-fehérnáras állományok egy részét, melyet helyenként megszákít egy-egy kisebb fekete- vagy erdei fenyő-csoport, bizonyítva a korábbi erdősítesí próbaközölásokat.

A bugaci programok után meglátogattuk a Kecskemét-Hetényegyháza határában lévő nyíri erdőt az erdészház környékén. Ezen a helyen már mintegy tíz éve hagyományá váltak a március 15-i ünnepek és ez évben is legalább háromezren vettek részt az új 1848-49-es emlékmű felavatásán és a megemlékezésen. A találkozó résztvevői az itt lévő, fából készült Szent Hubertusz kápolnában spontán elénekelték a „Boldogasszony Anyánk”, az „Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga” kezdetű ősi magyar fohászokat. Ezután *Szulyovszky Lászlóné (Ágnes)* nagy lelkesedéssel és vendégszeretettel mutata be csoportunknak az 1848-49-es szabadságharcra kapcsolatos, magánérből összegyűjtött emlékeiket, melyek két szobát teljesen kitöltenek és kiegészítésük folyamatos. A résztvevők a kórházban lévő *Szulyovszky Lászlónak* jobbulást kívánva szép élményekkel térhettek a Juniperus-panzióba.

A harmadik nap teljes egészében az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark meglátogatására volt szánva. A magyarok bejövételét (honfoglalást) ábrázoló hatalmas Feszty Árpád körképe a nagy látogatottság miatt sajnos csak fél óra jutott, de így is emlékezetes marad számunkra. Az ugyanitt lévő panoptikumban (benne az Árpád-házi királyokkal stb.) kissé több időt tölthetünk. Majd az Emlékpark egyéb nevezetességei következtek: a milleniumra készült Árpád-emlékmű, a folyamatos feltárás alatt álló kolostor-romok, a skanzen régi mesterségekkel és ipari műemlékekkel, az Erdő-Ember múzeum, az Erdő Temploma stb.

Külön ki kell emelni a közel 1800 éves kaliforniai mamutfenyőből készült derékmetszetet (bütit), melynek megfelelő évgyűrűnél a magyar történelem néhány nagy eseményének évszáma fel van tüntetve. Az emlékpark egészének kialakításában az építész és múzeumi szakembereken kívül nagy szerepe volt több kecskeméti és szegedi erdész-

kollégáknak is. A találkozó résztvevői nagy élményekkel távoztak Ópusztaszerről is.

Háromnapos találkozóink jó alkalmat adott a régi barátságok felújítására, ápolására is. Az előző találkozó óta sajnos négy kollégánk elhunyt, róluk a második napi esti baráti beszélgetés során emlékeztünk meg, valamint azokról is, akik most nem tudtak eljönni, de levélben küldték el jókívánságaikat.

Ezt az évfolyamtalálkozót az Országos Erdészeti Egyesület Kiskunsági Csoportja égisze alatt, a Kiskunsági Erdészeti és Faipari Rt. szponzorálásával szerveztük. Ezúton is őszinte köszönet minden intézménynek és személynek, akik a jól sikerült találkozó ügyében közreműködtek!

A jövő évi találkozót pozsonyi kollégánk javaslatára Rozsnyó környékén tervezzük.

A beszámoló befejezéséig álljon itt *Gulyás Jenő* kollégánk verse, amit az 50 éves találkozó alkalmával Sopronban az egyetem főépülete előtt felállított kopjafa alá írt (ő sajnos már nem érte meg ennek 1991-ben történt felavatását):

Sipos Sándor
ny. erdőmérnök

Jánoshalmi nyugdíjas találkozó

Ez a júliusi nap is bizonyára emlékezetes marad sok erdészeti nyugdíjasnak, akiket három megyéből hívtak vissza az egyesület helyi csoportja egynapos „aktív munkaidőre” a Kiskunsági Erdészeti és Faipari Részvénytársasághoz.

A már évtizednél is régebbi hagyomány szerint egy napra visszajön a régi munkahelyre pénztáros, erdészvezető, előadó és kertületvezető erdész. Jólesik a találkozás egymással, a szembesülés a vállalat mai életével, problémáival. Erre a találkozóra is közel százan jöttek el a száznegyven meghívott közül. Sokan levélben üdvözölték a kollégákat, benne pár sorban egészségük, mindennapjaik.

Az Országos Erdészeti Egyesület Kecskeméti Csoportjának meghívottja minden volt alkalmazott: az Rt., az ÁESZ, az ERTI nyugdíjasai éppúgy, mint az állami gazdaságoktól és termelőszövetkezetekből nyugdíjazott szakemberek.

A jánoshalmi találkozón *Sódar Pál* vezérigazgató sok újat tudott mondani nemcsak a vállalatról, hanem a mai erdőgazdálkodás országos működési és felépítési aktualitásairól is.

Üzenet

*Háború volt kinn a nagyvilágban
S mi ostromoltuk a tudás várait,
Háború volt s a „békés” háországban
Közülünk is szedte áldozatait.
Az elmentekkel kezet nem foghattunk,
Könnyeinket reményünk itatta fel,
Fegyverek csitulván... váltig bizakodtunk:
Hazánk..... az ország
– Egy emberibb világban –
Magára talál, önmagára lel.
Ötven év múltán most is hisszük ezt.
Győztes csaták és csorbult fegyverek
Mögöttünk már, de hisszük a hitet:
Bármily mély a bányá és forró a kohó,
Benne parázslík az értelmes élet
S az erdők zaja mindig biztató...
Az Alma Mater intő szava szól így
Évszázadok óta.
Figyelj rá, vándor!
Jó békeidőknek
Tudásszomjjal terhes
Tisztes hallgatója!*

Gulyás Jenő

Bognár Gábor, az OEE helyi csoportjának titkára az egyesületi élet hírei mellett felolvasta a távolmaradtak üdvözlő sorait, majd megemlékezett a tavalyi találkozóját elhunyt három erdész kollégáról.

Rákosi József szakszervezeti titkár a vállalatvezetés és a dolgozók kölcsönös együttműködéséről tájékoztatott.

A KEFAG Rt. nemcsak évente egy alkalommal gondolt alkalmazottaira.

Tavaly 4,1 millió Ft-tal támogatta a tűzifavásárlói akciót, melynek során nyugdíjasai 1080 m³ tüzelőhöz jutottak jóval piaci ár alatt.

Idén szeptemberben négynapos autóbussz kiránduláson ismerkednek Besztercebánya és környéke szakmai és kulturális érdekességeivel, melynek tizenötezer forintos költségének felét a Részvénytársaság állja.

A szakszervezet nyugdíjas tagjainak ajándécsomaggal kíván évente kellemes karácsonyt.

A tájékoztatók után végigkísértük: hogyan készül a rakodólap a vállalat Bácsfa Kft.-je helyi üzemében, hogyan szállítjuk a Rába-KCR szerelvénnyel a farostfát Mohácsra. A terezhalmi csemetekert sokaknak nem új, éppen ezért jó volt újra látni a szépen ápolt kert csemetéinek üde vegetációját.

Az ebéd utáni beszélgetés összefoglalását *Szeverényi István* nyugdíjas erdészvezető köszönőbeszédében fogalmazta meg, és kívánt jövő évi viszontlátást.

Ehhez nekünk elsősorban jó egészség, a Részvénytársaságnak pedig kemény, eredményes jó munka kelleik.

Kép és szöveg: Várkonyi Vilmos

A Gépesítési Szakosztály 1998. augusztus 27-én tartott ülést Sopronban. A résztvevők az ülés első felében bekapcsolódtak a WOOD TECH Erdészeti és Faipari Szakvásár keretében rendezett VI. Erdészeti Szakmai Konferencia „Fatermesztési technológiák és gépesítésük” c. szekciójának munkájába.

Az ülés második szakaszában a szakosztály-tagok meglátogatták a WOOD TECH kiállításait, melyek az erdészeti gépekhez kötődtek. A kiállításon számos korszerű hazai gyártású (több új fejlesztés), illetve import erdészeti gép volt látható. A kiállításon az erdészeti célokra fejlesztett RÁBA FA 27.235-6.6 típusú tehergépkocsi – melynek össz-

kerékajátású járóképes alvázat a Gépesítési Szakosztály kezdeményezésére a RÁBA Rt. Jármű Üzletág (Győr) fejlesztette és gyártotta, erdészeti felépítményét pedig a MEFI Rt. (Budapest) fejlesztette, és az ERDŐGÉP Kft. (Kaposvár) kivitelezte – vásárdíjat kapott.

Dr. Horváth Béla
szakosztály-elnök

Győri Helyi Csoportunk 1998. szeptember 2-án az 1998. éves programjában szereplő rendezvényét tartotta Kapuváron. A téma a fafeldolgozás helyzete és fejlesztési irányai a Kisalföldi EG Rt. területén, a próbaüzemét tartó kapuvári fűrészüzemi beruházás megtekintése.

Bevezetőjében *dr. Magas László* vezérigazgató szövegezte a beruházás történetéről és megemlékezett a beruházás szervezése közben tragikusan elhunyt kollégák érdemeiről is. Az üzemet *Kocsis László* erdészeti igazgató és *Zsengellér Vilmos*, a beruházó New Whiat Kft. ügyvezető igazgatója mutatta be a több mint 100 érdeklődőnek. Az Európában is korszerűnek mondható elektronikával felszerelt üzem beruházásra eddig kb. nettó 92 millió Ft-ot költöttek. A munkálatok jelentős részét a helyi szakemberekből álló kivitelezésben végezte. Az új gépsor jelenlegi formájában egy műszakban mintegy 10 000 m³ nyárfaanyag (d<26 cm) feldolgozására alkalmas, de a gazdaság célkitűzései szerint a későbbiekben a beruházás továbbfejlesztésével a Hanságban képződő nemesnyár-faanyag túlnyomó részét (évi mintegy 40 000 m³ rönk; 80% lágy-, 20% keménylombos) az itt előállított félkész termékek formájában kívánja továbbadni a megrendelőknek.

A fűrészüzemi látogatás befejezése után gépkocsikkal kimentünk a vitnyédi Göbös majorba, ahol megtekintettük az Erdőgazdaság újonnan létesült vaddisznóskertjét. Az ismeretét *Samu László* erdőművelési műszaki vezető tartotta.

A vadaskert 250-300 db vaddisznó korszerű elvek szerinti tartásra alkalmas, mintegy 25 millió Ft-os beruházás és kb. 5-6 éves megtérülési idővel számolnak. A cél az volt, hogy a kedvező vadgazdálkodási feltételekkel rendelkező, de egyébként gyengébb termőhely fatermelési célú hasznosítását gazdaságosabbá tegyék és biztosítsák a vadásztatást az érdeklődőknek.

A fehér asztalnál tartott programkiértékelés során, ahol megtárgyaltuk a csoport életével kapcsolatos egyéb ügyeket is, köszöntöttük *Balsay Endre* tagtársunkat abból az alkalomból, hogy augusztus 20-án szakmai munkásságának elismeréseként a rangos „Pro Silva” kitüntetést vehette át az FVM-ben.

Greguss László Géza
HCs. titkár

OEE Pécsi Helyi Csoport 1998. második félévi programja:

Szeptember 8. kedd, 14 óra – MTESZ Székház, Pécs, Búza tér. Törökországi élménybeszámoló. Előadó: *Gál László*.

Október 9-10. vagy 16-17. Kirándulás a Balaton-felvidékre. (A részletes programot később pontosítjuk!)

November 10. kedd, 14 óra – MEFA Rt. Központ, Rét u. 8. Skócia erdész szemmel. Előadó: *dr. Papp Tivadar*.

E havi számunk szerzői

Bartha Dénes	Soproni Egyetem	Sopron
Bartha Pál	FVM	Budapest
Csóka György	ERTI	Mátrafüred
Fritsch Ottó	ÁESZ	Budapest
Pápai Gábor	OEE	Budapest
Schalkház Lipót	erdész	Perenye
Somogyi Zoltán	ERTI	Budapest
Szikra Dezső	Duna-Ípoly Nemzeti Park	
Urbán Imre	tanár	Mátrafüred

A lapban aláírás nélkül megjelenő fotókat *Pápai Gábor* készítette.

December 8. kedd, 14 óra – MEFA Rt. Központ, Rét u. 8. Baranya megye erdőgazdálkodásának története a Mille-neumtól napjainkig. Előadó: *dr. Kollwenz Ödön*.

*Ripszám István
titkár*

Bihari ízelítő

A Békés megyei Helyi Csoport 43 fő részvételével augusztus 7-9-ig tanulmányúton vett részt a Biharban. A békésiekén kívül szegedi, kecskeméti és debreceni kollégák is velünk utaztak.

A Bihar megyei szakmai és kulturális programot *Szatmári László* és *Ferkő Jenő* nagyváradi erdőmérnök kollégáink szervezték.

Az út során megismerkedtünk Nagyváradal, Szent László városával. Megnéztük Püspökfürdő és Félixfürdő egyedülálló növényritkaságait. A kirándulásunk fénypontja természetesen maga a csodás Bihar hegység volt, megannyi látnivalójával.

Érdekes és hasznos volt vendéglátóink szakszerű vezetése mellett megismerkedni a bihari erdőkkel, tájakkal, az erdőrendezési és erdőgazdálkodási feladatokkal, gondokkal. A természetvédelem aktuális kérdései, a helyben lakók érdekeihez való kapcsolódása, a falusi turizmus lehetőségei ugyancsak felkeltették csoportunk érdeklődését.

Az utóbbi témának megfelelően társaságunk ellátását Köröstarjánfalui lakói oldották meg. A szervezésben *Szatmári Elemér* tiszteletes úr segített nekünk. A tanulmányutunknak igazán családias és egyéni ízt adott a vendéglátásnak ez a formája.

E helyen is köszönjük a helybéli segítőknek, valamint a DALERD Rt.-nek, hogy támogatásukkal kellemes és hasznos élményhez juttatták ezt a kis közösséget.

*Puskás Lajos
elnök*

Dr. Göde György 1926-1998

Zalaszántón született. Édesapja körjegyző volt. A gimnáziumot Keszthelyen végezte. 1944-ben beiratkozott a Soproni Egyetem Erdőmérnöki Szakára, ám a háború közbeszólt. Mint leventét, kivitték Németországba, angol hadifogságba került és csak 1946 áprilisában tudott hazajönni, így újra beiratkozott az egyetemre.

Az egyetemen elsősorban a biológiai tárgyakat szerette, ez későbbi pályafutásából is kitűnik. Szerette a társaságot, ragaszkodó, hű barát volt. Az egyetemi évek folyamán kialakult egy masszív baráti kör, melynek ő is tagja volt. E kör máig is megmaradt, sajnos – mint ezt ez az írás is mutatja – egyre szűkülve. 1950-ben szerezte meg a diplomát.

Praktizálását Pécsen kezdte, mivel a baráti kör minden tagja oda ment állásba.

Szakmai pályafutása: 1951-1952. Mecsekkeleti ÁEG Pécs – üzemegységvezető-helyettes; 1952-1954. Baranya megyei EG Egyesülés, majd Mecsekkeleti ÁEG – beosztott erdőmérnök; 1954-1963. Áll. Erdőgazdaság, Kiskunhalas – erdőn kívüli fásító és műszaki erdészvezető-helyettes; 1963-1968. Állami Erdőrendezés, Budapest – önálló irányító mérnök; 1968-1979. Szegedi Áll. Erdőrendezés – főerdőfelügyelő; 1979-1981. Kecskeméti Erdőfelügyelőség – erdőfelügyelő; 1981-1986. Kecskeméti Erdőfelügyelőség – körzeti osztályvezető; 1986-ban nyugdíjba megy.

Kitüntetései: 1968. Erdészet Kiváló Dolgozója; 1975. Kiváló Dolgozó.

1970-ben műszaki doktori címet szerez. Főtagya az erdőművelés volt.

Nagyon jó nyelvrézke volt. Németből és franciából nyelvvizsgálója volt, de ezen kívül beszélt olaszul és angolul is.

1998. augusztus 9-én rövid szenvedés után a Soproni Kórházban elhunyt. Barátai emlékében él tovább.

Dr. Szentkúti Ferenc

Búcsúunk dr. Lengyel Györgytől 1925-1998

Mély megrendüléssel vettük tudomásul **dr. Lengyel György** 1998. június 7-ei halálhírét. Néhány éve tartó betegeskedés után hunyt el nagyra becsült kollégánk, barátunk.

1925. május 30-án Budapesten született. Édesapja nyomdokaiba lépve 1949-ben szerzett erdőmérnöki diplomát. Gyakorlati tapasztalatait az Alsógallai Erdőgazdálkodásán, majd a Tatabányai Állami Erdőgazdaságnál szerezte, később azokat az Északi Erdők Igazgatóságán, majd pedig az Országos Erdészeti Főigazgatóságon kamatoztatta. Megszerzett gyakorlati és igazgatási ismereteit 1957-től az erdészeti tudomány és kutatás terén hasznosította 1985. évi nyugdíjazásáig.

Az Erdészeti Tudományos Intézetben eltöltött közel 30 év alatt irányította a Budakeszi Erdővédelmi Állomást, az ERTI Budakeszi Kirendeltségét. Később az ERTI központjában erdővédelmi osztályvezető-helyettes volt, majd pedig az Erdőfelújítási és Telepítési Osztályt vezette párhuzamosan a tudományos titkári és igazgatási osztályvezetői feladatokkal együtt.

Kutatói és kutatásszervezői tevékenységét számos új, még ma is alkalmazott kutatási eredmény – találmány, új technológia – fémjelzi. Munkáját a racionalitás jellemezte, mindig abból indult ki, hogy mit hogyan lehet mihamarabb, leghasznosabban tenni a magyar erdőgazdálkodás érdekében. Kifogyhatatlan volt az ötlettára. A megvalósult elképzelésein kívül sokat nem ismerhettünk meg a nyugdíjazás utáni önként vállalt visszavonulása miatt. Kár érte.

Gyurka, Gyurka bácsi! – ki hogyan tisztelt meg megszólításával – nagy úr támadt utánad.

Kérésedet tiszteletben tartva, csendesen, szűk családot körében búcsúztattak. Mi, barátaid, tisztelőid és kollégáid ez úton köszönünk el Tőled.

Nyugodj békében, emlékedet örökre megőrizzük.

Üdv az erdésznek!

Berényi Gyula

Ha nincs földgáz, egy **PRÍMA** tartály a megoldás!

Ez a módszer a földgázon kívül minden más energia-ellátó rendszernél gazdaságosabb. Ha például eddig fűtőolajat használt, akkor mostantól kb. **50%-kal kevesebbet kell energiára költenie**. És akkor az aján-
dékba kapott kényelemről még nem is beszéltünk! A PRÍMAGÁZ tartályos rendszere biztosítja a kis- és közepes vállalkozások számára, hogy nagymértékben csökkenthessék energiaszámláikat, de prima megoldást jelenthet egy családi ház rezsiköltségének mérséklésére is.

Elérkezett az idő! Váltson PRÍMAGÁZRA! A legjobb pillanatban teheti meg, mert most jelentős kedvezményekben is részesülhet.*

A részletekről érdeklődjön telefonon, vagy küldje vissza mielőbb az alábbi kupont!

*Az akció visszavonásig érvényes!

**INFORMÁCIÓS VONALUNK SZÁMA:
(06 1) 215 5050**

Öné minden energiánk!

Szeretnék bővebb információt kapni a Prímagáz tartályos rendszeréről.

Név: _____

Cím: _____

Telefon:

Postacím: PRÍMAGÁZ TARTÁLY, 1300 Budapest, Pf. 246